

**Sonkajärven kunnan
laaja hyvinvointikertomus
vuosilta 2021-2024 ja
hyvinvointisuunnitelma
vuosille 2026-2029**

Kuva Mervi Suutarinen – Volokinpolku

Sisällys

Laaja hyvinvointikertomus vuosilta 2021-2024	3
Johdanto.....	4
Vastuutahot ja organisointi.....	6
Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet	8
Hyvinvointityöhön liittyvät hankkeet ja projektit	10
Vuosiaiheet hyvinvointityölle	12
Hyvinvointikertomus vuosilta 2021-2024.....	13
Arviointia vuosista 2021-2024.....	33
Laaja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026-2029	47
Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026-2029	48
Vastuutahot ja organisointi.....	51
Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet	53
Tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja arviointitavat	55
Lausuntokierrokset.....	75
Arviointi	75

Sonkajärven kunnan laaja hyvinvointikertomus

Osa 1:

Laaja hyvinvointikertomus vuosilta 2021-2024

Laaja hyvinvointikertomus, kertomusosa vuosilta 2021-2024 hyväksytty:
Kunnanhallitus 12.5.2024 § 116 ja Valtuusto 26.5.2025 § 41

Johdanto

Vuoden 2023 alusta voimaan tullut hyvinvointialueuudistus muutti myös kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväkokonaisuutta. Hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastuspalveluiden tuottamisesta hyvinvointialueella. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä säädetään, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kunnan lakisääteisiä tehtäviä ovat esimerkiksi perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestäminen, kirjaston, kulttuuritoimen ja kansalaisopiston palvelujen tarjoaminen, kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen ja kunnan toimiltilojen ja katuverkoston turvallisuudesta ja saavutettavuudesta huolehtiminen.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämislle tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöstensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämislssä.

Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämislssä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi kunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämislssä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisltyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisltyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämislssä.

Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämislssen vastuutaho. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Kunnan

on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.

Edellinen Sonkajärven kunnan laaja hyvinvointikertomus vuosille 2017–2020 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025 on hyväksytty valtuuston päätöksellä 19.09.2022 § 33. Edellinen Sonkajärven kunnan hyvinvointisuunnitelma on alkanut vuodesta 2022 vuoden 2021 sijaan, koska koronapandemian ja kunnallisvaalien siirtymisen vuoksi uusien luottamushenkilöiden vaihtuminen viivästyi ja toimintakausi jäi lyhyeksi vuonna 2021. Tämän vuoksi kaikkia tietoja ei ole käytettävissä vuodelta 2021. Vuosina 2021-2023 on tehty vuosittaiset hyvinvointiraportit, jotka ovat tarkasteltavissa julkisesti Sonkajärven kunnan verkkosivuilta.

Tämä laaja hyvinvointikertomus vuosille 2021-2024 sisältää raportoinnin vuodesta 2024, joten vuosiraporttia ei toimiteta erikseen. Hyvinvointikertomuksen tiedot on koottu kunnan vuosien 2021-2023 hyvinvointiraporteista, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastopalvelu Sotkanetistä, Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusesta, toimialojen tietojärjestelmistä ja kuntalaiskyselyjen avulla. Laaja hyvinvointikertomus, kertomusosa vuosilta 2021-2024, on hyväksytty kunnanhallituksessa 12.5.2024 §116 ja kunnanvaltuustossa 26.5.2025 §41. Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2026-2029 laaditaan ja hyväksytetään uudella valtuustokaudella.

Vastuutahot ja organisointi

HyTe-työryhmä

HyTe-työryhmälle kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä mainitut tehtävät seuranta ja raportoida. Kunnanhallitus on nimennyt päätöksillä 25.10.2021 § 239 ja 25.04.2022 § 87 HyTe-työryhmään toimikaudeksi 2021–2025 työllisyyskoordinaattorin, koulutoimen edustajan, varhaiskasvatuksen vastaavan, kirjastotoimen johtajan/kansalaisopiston rehtorin, nuoriso- ja liikuntasihteerin sekä kolme luottamushenkilöiden edustajaa.

HyTe-koordinaattori

HyTe-koordinaattori koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta ja toimii HyTe-ryhmän puheenjohtajana sekä sihteerinä. HyTe-koordinaattori osallistuu alueellisten verkostojen, kuten hyvinvointikoordinaattorien verkoston, kokouksiin saapuvien kutsujen mukaisesti ja tuo kokouksista tietoa paikallistasolle. HyTe-koordinaattorina toimii työllisyyskoordinaattori.

Ehkäisevän päihdetyön koordinointi

Ehkäisevän päihdetyön (EPT) yhdyshenkilö koordinoi kunnan ehkäisevää päihdetyötä. Vastuutoimielin on sivistyslautakunta ja yhdyshenkilö nuoriso- ja liikuntasihteerin.

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Vanhus- ja vammaisneuvosto on kunnan, viranomaisten, ikäihmisten, vammaisten ja kunnan alueella toimivien eläkeläis- ja vammaisjärjestöjen sekä muiden ikäihmisten ja vammaisten parissa toimivien lakisääteinen yhteistyöelin. Kunta järjestää vanhus- ja vammaisneuvostolle sihteeriresurssin ja osoittaa toimintamäärärahaa. Kunnan viranhaltijat esittelevät kokouksissa toimialansa ajankohtaisia asioita neuvoston pyynnöstä.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on kunnan, viranomaisten, nuorten ja kunnan alueella toimivien nuorisojärjestöjen, nuorisotyön sekä muiden nuorten parissa toimivien lakisääteinen yhteistyöelin.

Nuorisovaltuusto seuraa nuorten näkökulmasta kunnan päätöksentekoa erityisesti heille tarkoitettujen palvelujen, tapahtumien ja muiden etuuksien järjestämiseksi sekä niiden saatuuden parantamiseksi. Nuorisovaltuusto vaikuttaa myös ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että julkisissa tiloissa otetaan huomioon myös nuorten tarpeet ja toiveet. Nuorisovaltuusto tekee esityksiä ja aloitteita sekä antaa lausuntoja kunnan viranomaisille ja muille tahoille nuoria koskevissa kysymyksissä sekä hoitaa muut nuorisovaltuuston toimialaan kuuluvat ja viranomaisen määräämät tehtävät.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kuntalaisia voidaan kuulla osana päätösasioiden valmistelua ja Sonkajärvellä on järjestetty erilaisia kuntalaisiltoja, tiedotus- ja kuulemistilaisuuksia, asiakastyytyväisyyskyselyitä, käyttäjäkyselyitä sekä hyvinvointikyselyitä. Lisäksi kunnalle on mahdollista antaa palautetta ja tehdä kuntalaisaloitteita sekä sähköisesti että paperisena.

Kunnanvaltuuston kokoukset ovat julkisia kokouksia ja niihin voi osallistua yleisönä kokouspaikalla, mutta lisäksi osallistumisen mahdollisuuksia edistetään sillä, että valtuuston kokoukset esitetään live-lähetystenä kunnan Youtube-kanavalla ja kokoukset ovat myös katsottavissa myöhemmin tallenteena. Kunnan eri toimijoille voi osoittaa sähköpostia kirjaamon kautta ja kunnan viranhaltijoiden sekä luottamushenkilöiden yhteystiedot ovat löydettävissä kunnan verkkosivuilta. Lisäksi kunnan markkinointi, viestintä ja tiedotus ajankohtaisista asioista voi edistää kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia tarjoamalla mahdollisuuden vuorovaikutteiseen viestintään.

Sonkajärven kunnan toisen taajaman, Sukevan, osalta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on huomioitu niin, että kunnassa toimii Sukevan aluelautakunta. Valtuusto valitsee Sukevan aluelautakuntaan viisi jäsentä, esittelijänä toimii tekninen johtaja ja yksi kunnan työntekijöistä on nimetty Sukevan aluelautakunnan sihteeriksi. Sukevan aluelautakunta on kunnan toimielin, jonka toimintaan on varattu vuosittain määräraha. Vuosittain aluelautakunnalla on 4-5 varsinaista kokousta.

Sonkajärvellä toimii lakisääteisten toimielimien lisäksi kylä- ja yhdistysparlamentti, joka on kunnan kylien alueella toimivien järjestöjen välinen yhteistyö- ja kehittämisfoorumi. Kunta järjestää kylä- ja yhdistysparlamentille sihteeriresurssin ja osoittaa toimintamäärärahaa. Kylä- ja yhdistysparlamentin tehtävänä on osallistua kyliä koskevaan suunnitteluun, tehdä aloitteita ja esityksiä kunnanhallitukselle sekä antaa lausuntoja viranomaisille ja muille tahoille, toteuttaa kylien ja kuntataajamien elinkelpoisuutta, niiden asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia sekä palvelujen säilyttämisen ja luomisen yleisiä edellytyksiä edistäviä toimenpiteitä. Parlamenttiin valitaan kaksi edustajaa kustakin kylästä ja järjestöstä, kaksi keskeistä

luottamushenkilöedustajaa kunnasta sekä kaksi kunnan viranhaltijaedustajaa. Kyläparlamentti pitää vuosittain 2-4 varsinaista kokousta.

Sonkajärvellä on perustettu lapsi- ja perheparlamentti, mutta se ei ole kunnanhallituksen tai valtuuston asettama. Lapsi- ja perheparlamentin toiminta ei ole ollut aktiivista, mutta tällainen mahdollisuus on tarjolla kuntalaisille yhtenä osana osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Kunnanvaltuusto myönsi ensimmäistä kertaa vuodelle 2024 terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tulosalueelle 10 000 euron määrärahan käytettäväksi hyte-työryhmän kunnanhallitukselle esittämällä tavalla. Hyte-työryhmä hyödynsi esityksen valmistelussa osallistuvaa budjetointia, jossa kuntalaiset pääsivät osallistumaan vahvasti määrärahan käytön suuntaamiseen. Ensin kuntalaiset ehdottivat määrärahan käytölle eri vaihtoehtoja. Ideakyselyyn vastauksia tuli kuntalaisilta yhteensä 53 kappaletta ja yksi vastaus saattoi sisältää useamman kuin yhden ehdotuksen käyttökohteesta. Kaikki ehdotukset käyttökohteista julkaistiin yhteenvetotaulukkona perusteluineen kunnan verkkosivuille ja Hyte-työryhmä käsitteli kuntalaisten ehdotukset neljäksi selkeäksi vaihtoehdoksi äänestysvaihetta varten. Äänestysvaiheessa kuntalaisilta saatiin yhteensä 369 ääntä ja eniten ääniä saaneen ehdotuksen perusteella kunnanhallitus päätti, että terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tulosalueelle varattu 10 000 euron määräraha käytettiin kuntosalin laitteiden päivittämiseen Sonkajärvellä ja Sukevalla. Ennen kuntosalilaitteiden ostamista kuntosaleilla järjestettiin vielä kysely käyttäjille siitä, millaisille laitteille ja välineille olisi eniten tarvetta.

Hyvinvointityöhön liittyvät hankkeet ja projektit

Vuosien 2022-2023 aikana Sonkajärven kunta on ollut mukana ainakin seuraavissa hankkeissa ja projekteissa, jotka liittyvät hyvinvointityöhön:

- Mielihyvä-hanke Pohjois- Savo
- Liikunnan vuosikello (varhaiskasvatus, liikuntatoimi, järjestöt ja yhdistykset)
- Hyvinvointityön pilotti -toimintamalli (kunnan työllistäminen ja paikalliset yhdistykset ja järjestöt)
- Ikäihmisten kohtaamispaikka (pilottitoiminta Ylä-Savon Soten alueen kunnissa)
- Sitouttavan kouluyhteisötyön hanke
- Koulun kerhotoiminta
- Ankkuri-toiminta
- Tarina kantaa -hanke (kulttuuritoimi, kirjasto, koulu ja varhaiskasvatus)
- Mieliteko-hanke (Itä-Suomen yliopisto, Savonia-ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Pohjois-Savon kunnat ja kaupungit)
- Hyvinvointityön pilotti -toimintamalli (työllistämispalveluiden ja yhdistysten yhteistyö)
- Harrastamisen Suomen malli (kansalaisopisto)
- Moniammatillinen Yhdessä aika -yhteistyömalli (varhaiskasvatuksen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistyö)
- Perheentalon toiminta (varhaiskasvatuksen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen parissa työskentelevien viranomaisten ja järjestöjen yhteistyö)
- Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma

Vuoden 2024 aikana Sonkajärven kunta on ollut mukana ainakin seuraavissa hankkeissa ja projekteissa, jotka liittyvät hyvinvointityöhön:

- Lukeva Sonkajärvi -hanke (kirjasto). Hankkeen tavoitteena oli nostaa esille kirjallisuuden ja lukemisen merkitystä uusin, helposti lähestyttävien tavoin, siten, että kaikkien sonkajärveläisten olisi helppo osallistua matalan kynnyksen kirjallisuustapahtumiin ja löytää kirjat ja lukeminen osaksi elämäänsä. Hankkeeseen kuului Sonkajärven kirjamesut.

- Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen koulutuksellisista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin vuosille 2024-2027
- Lukion kansainvälisyysshanke Erasmus+
- Perusopetuksen kerhotoiminnan kehittäminen
- Yhdessä eteenpäin - Valtion erityisavustus maahanmuuttotaustaisten perusopetuksen oppilaiden opetuskielen taidon ja perustaitojen vahvistamiseksi sekä siirtymien tukemiseksi
- Valtion erityisavustus lukiokoulutuksen järjestäjille koronavirusepidemian johdosta tarvittaviin tukitoimiin
- Etsivä nuorisotyö alle 29-v. nuorille
- Ankkuri-toiminta
- Moniammatillinen Yhdessä aika -yhteistyömalli (varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistyö)
- Perheentalon toiminta (varhaiskasvatuksen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen parissa työskentelevien viranomaisten ja järjestöjen yhteistyö)
- Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma
- Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi- hanke yhteistyössä liikunta- ja nuorisotoimen ja muiden kuntatoimijoiden sekä seurojen ja järjestöjen kanssa (Liikunnallisten tapahtumien järjestäminen)
- Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin 2023-2024

Vuosiaiheet hyvinvointityölle

Vuodelle 2021 ei ole asetettu vuosiaihetta kunnan hyvinvointityölle, mutta vuosien 2022-2025 yhteiseksi tavoitteeksi oli asetettu: ”Ylisukupolvinen hyvinvointi, vauvasta vaariin ja mummosta muksuun”. Lisäksi vuosiaiheiksi oli valittu seuraavat teemat:

Vuosi 2022: Elinympäristömme ja siinä viihtyminen

Vuosi 2023: Hyvinvointityö kunnassamme

Vuosi 2024: Luonnosta voimaa

Vuosi 2025: Perinnetaidot ja lähiruoka

Vuosiaiheiden tarkoituksena on ollut, että kunnan eri toimialat ovat voineet hyödyntää hyvinvoinnin eri teemoja toiminnassaan esimerkiksi osallistaen kuntalaisia mukaan toimintaan näiden aihealueiden kautta.

Hyvinvointikertomus vuosilta 2021-2024

Hyvinvointikertomuksen mittaristo vuosille 2021-2024 perustuu hyvinvointisuunnitelmassa 2022-2025 luotuun mittaristoon. Vuoden 2021 tiedot oli myös raportoitu tämän mittariston mukaisesti, joten vuosien 2021-2023 tiedot on koottu Sonkajärven kunnan vuosittaisista hyvinvointiraporteista. Vuoden 2024 lukuja on haettu tilastointijärjestelmästä vuoden 2025 huhtikuussa, jolloin kaikkia lukuja ei ole vielä ollut saatavilla. Tavoitteisiin liittyvät toimenpiteet, vastuutoimielimet ja -tahot, arviointitavat sekä tulokset on esitetty alla olevassa taulukossa.

Toimielin	Vastuutaho	Arviointitapa/mittari
Tavoite 1. Kuntalaisten hyvinvointi		
Toimenpide 1.1 Kunnalliset varhaiskasvatuspalvelut		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus	<p>Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa osallistuneet 0-6-vuotiaat, kunnan kustantamat palvelut</p> <p>2021: <u>86 lasta</u>, 2022: <u>88 lasta</u>, 2023: <u>87 lasta</u>, 2024: <u>87 lasta</u></p> <p>Osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa osallistuneet 0-6-vuotiaat, kunnan kustantamat palvelut</p> <p>2021: <u>28 lasta</u>, 2022: <u>26 lasta</u>, 2023: <u>24 lasta</u>, 2024: <u>18 lasta</u></p> <p>Asiakastytytyväisyyskysely: lapsen viihtyminen varhaiskasvatuspaikassa</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>4,63/5</u>, 2023: <u>4,7/5</u>, 2024: <u>4,15/5</u></p>
Toimenpide 1.2 Kunnalliset varhaiskasvatuspalvelut		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus	<p>Liikkuva varhaiskasvatus: nykytilan arviointi</p> <p>2021: <u>1,91/4</u>, 2022: <u>2,89/4</u>, 2023: <u>3,03/4</u>, 2024: <u>3,14/4</u></p> <p>Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi: varhaiskasvatuksen liikunnallisten tapahtumien määrä</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>8</u>, 2023: <u>8</u>, 2024: <u>8</u></p>

Toimenpide 1.3 Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen koulutoimessa		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	<p>Yrittäjätoimintaa järjestetään (osallistujamäärä)</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>60 osallistujaa</u>, 2023: <u>81 osallistujaa</u>, 2024: <u>56 osallistujaa</u></p> <p>Yrittäjyyskasvatuskurssin järjestäminen peruskoulutuksessa (osallistujamäärä)</p> <p>2021: <u>6.lk 22 oppilasta ja 9.lk 43 oppilasta (ollut myös vapaasti valittavana yrittäjyyskurssi ja osallistujina ollut 9 oppilasta)</u></p> <p>2022: <u>tarjottu valinnaisena, ei osallistujia</u></p> <p>2023: <u>tarjottu valinnaisena, ei osallistujia</u></p> <p>2024: <u>tarjottu valinnaisena, ei osallistujia</u></p>
Toimenpide 1.4 Lapsiperheille sopivasta asuntotarjonnasta huolehtiminen		
Kunnanhallitus	Sonkakoti Oy	<p>Asunnon saaneet asuntoa hakeneista (%)</p> <p>2021: <u>62,8% (79 / 145)</u></p> <p>2022: <u>61,4%</u> vuokra-asuntoja 300kpl, käyttöaste 97,1 %</p> <p>2023: <u>63 %</u> vuokra-asuntoja 300kpl, käyttöaste 95,7 %</p> <p>2024: <u>57%</u> vuokra-asuntoja 288kpl, käyttöaste 93,2 %</p> <p>Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat kaikista lapsiasuntokunnista (%)</p> <p>2021: <u>28,4%</u>, 2022: <u>29.2%</u>, 2023: <u>26,4%</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u></p>
Toimenpide 1.5 Lastensuojelu		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Sosiaalityö Varhaiskasvatus Koulutoimi	<p>Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>1,8%</u>, 2023: <u>2,0%</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u></p>
Toimenpide 1.6 Lastensuojelun avohuolto		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Sosiaalityö Varhaiskasvatus Koulutoimi	<p>Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0-6- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>4,4%</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u></p>

		<p>Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 7-12- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>8,8%</u>, 2023: <u>7,4%</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u></p> <p>Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 13-17- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä:</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>6,3%</u>, 2023: <u>5,4%</u>, 2024: <u>ei julkaistua tietoa</u></p>
Toimenpide 1.7 Perheentalo-toiminta		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Varhaiskasvatus Järjestöt	<p>Kokoontumiskerrat, osallistujamäärä</p> <p>Kevät 2021: ulkokokoontumisina, <u>kokoontumiskertoja 4</u>, keskimäärin <u>4 kävijää</u>, Syksy 2021: kokoontumiset Kasperissa, <u>kokoontumiskertoja 12</u>, keskimäärin <u>15 kävijää</u> ikäihmisten kokoontumiskertoja</p> <p>2022: <u>Kokoontumisia 40</u>, keskimäärin <u>15-20 kävijää</u></p> <p>2023: <u>Kokoontumisia 40</u>, keskimäärin <u>17 kävijää</u></p> <p>2024: <u>Kokoontumisia 37</u>, keskimäärin <u>12 kävijää</u></p>
Toimenpide 1.8 Tilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen (esim. päiväkodit, koulut, harrastuspaikat)		
Tekninen lautakunta	Tilapalvelut	<p>2021: Tarkkaa mittaria ei ole määritelty. Tiloista on huolehdittu suunnitelmien ja tarpeen mukaan. Tiloja koskeviin tarpeisiin on vastattu.</p> <p>2022: Tarkkaa mittaria ei ole määritelty. Tiloista on huolehdittu suunnitelmien ja tarpeen mukaan. Tiloja koskeviin tarpeisiin on vastattu.</p> <p>2023: Tarkkaa mittaria ei ole määritelty. Tiloista on huolehdittu suunnitelmien ja tarpeen mukaan. Tiloja koskeviin tarpeisiin on vastattu.</p> <p>2024: Tarkkaa mittaria ei ole määritelty. Tiloista on huolehdittu suunnitelmien ja tarpeen mukaan. Tiloja koskeviin tarpeisiin on vastattu.</p>
Toimenpide 1.9 Monenlaisen osaamisen arvostaminen		
Sivistyslautakunta	Kulttuuritoimi	<p>Kulttuuripalkinto jaetaan vuosittain sonkajärveläiselle yksityiselle henkilölle, yhteisölle tai ryhmälle, joka on omaperäisellä tavalla</p>

		<p>kehittänyt ja tuonut esille kotipitäjän kulttuuria, rikastuttanut kunnan kulttuurielämää tai ansioitunut kulttuuriperinteen tallentamisessa, ja tehnyt tätä kautta Sonkajärveä tunnetuksi.</p> <p>2021: Kulttuuripalkinnon sai korumuotoilija, yrittäjä Anna-Reetta Väänänen</p> <p>2022: Kulttuuripalkinnon sai eläkkeelle jäänyt kulttuurisihteeri Eero Pitkänen, joka kehitti ja teki kulttuurityötä Sonkajärvellä 39 vuoden ajan</p> <p>2023: Kulttuuripalkinnon sai Matti Turunen</p> <p>2024: Kulttuuripalkinnon sai toimittaja Pirjo Nenola</p>
Toimenpide 1.10 Nuorille ja lapsille suunnattavat tapahtumat/retket		
Sivistyslautakunta	<p>Nuoriso- ja liikuntatoimi</p> <p>Koulutoimi</p> <p>Kulttuuritoimi</p> <p>Seurakunta</p> <p>Järjestöt ja yhdistykset</p>	<p>Tapahtumien/retkien lukumäärä (nuorisotoimi), vuosi</p> <p>2021: <u>10</u>, 2022: <u>7</u>, 2023: <u>10</u>, 2024: <u>10</u></p> <p>Lapset ja nuoret, jotka eivät osallistu/ harrasta:</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u></p> <p>Lasten- ja nuorten kirjastopalvelut, lainausmäärä ja hankinnat</p> <p>2021: lainoja <u>17 036</u>, hankinnat <u>695</u></p> <p>2022: lainoja <u>13 782</u>, hankinnat <u>541</u></p> <p>2023: lainoja <u>17 497</u>, hankinnat <u>728</u></p> <p>2024: lainoja <u>18 383</u>, hankinnat <u>618</u></p> <p>Kansalaisopisto (pääasiassa Harrastamisen Suomen mallin mukaiset kerhot)</p> <p>2021: <u>92</u>, 2022: <u>150</u>, 2023: <u>139</u>, 2024: <u>138</u></p> <p>Lukemista edistävät tapahtumat (satutuokiot, kirjailijavierailut ym.) ja niihin osallistuneiden määrä</p> <p>2021: 30 tapahtumaa, 1 286 osallistujaa</p> <p>2022: 16 tapahtumaa, 350 osallistujaa</p> <p>2023: 26 tapahtumaa, 528 osallistujaa</p> <p>2024: 79 tapahtumaa, 3 764 osallistujaa (ml. kirjamessut, myös etäosallistujat)</p>

Toimenpide 1.11 Digitaitojen neuvonta		
Sivistyslautakunta	Kansalaisopisto	<p>Digineuvonnan järjestäminen erityisesti senioreille</p> <p>2021: Kansalaisopisto on järjestänyt digineuvontaa sekä Sukevalla ja Sonkajärvellä yhteensä 50 kertaa.</p> <p>2022: Ohjausta Sonkajärvellä ja Sukevalla kansalaisopiston toimikaudella 61 kertaa, 281 käyntikertaa, 47 eri osallistujaa</p> <p>2023: 62 kertaa, 467 käyntikertaa, netto-osallistujat 72</p> <p>2024: 60 kertaa, 556 käyntikertaa, netto-osallistujat 62</p>
Toimenpide 1.12 Maahanmuuttajien kotouttaminen		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Varhaiskasvatus Koulutoimi Järjestöt ja yhdistykset	<p>Maahanmuuttajien kotouttaminen yhdessä yhdistysten ja yritysten kanssa</p> <p>2021: ei tietoa</p> <p>2022: kielikurssilla 43 osallistujaa</p> <p>2023: Kansalaisopistossa ei suomen kielen kurseja. Kotikunnan saaneet tilapäisen suojelun saajat ovat siirtyneet kuntakokeilun asiakkaiden. Kuntakokeilu on ohjannut kotoutujia kielikursseille ja muihin työllistymistä ja kotoutumista edistäviin palveluihin.</p> <p>2024: yksi suomen kielikurssi, 7 osallistujaa</p> <p>Varhaiskasvatukseen / kouluun osallistujat</p> <p>2021: ei tietoa</p> <p>2022: 6 maahanmuuttajaoppilasta</p> <p>2023: 5 maahanmuuttajaoppilasta</p> <p>2024: 3 maahanmuuttajaoppilasta, varhaiskasvatus 1 lapsi</p>
Tavoite 2. Elämänhallinnan tukeminen ja terveyden edistäminen		
Toimenpide 2.1 Koululaisten elämänhallinta		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	<p>Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista, Kouluterveyskysely</p> <p>2021: <u>26,9%</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>37%</u>, 2024: <u>ei kyselyä</u></p> <p>Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista</p> <p>2021: <u>10,9%</u>, 2022: <u>10,9%</u>, 2023: <u>11,1%</u>, 2024: <u>ei kyselyä</u></p>

		Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2021: <u>25,8%</u> , 2022: <u>25,8%</u> , 2023: <u>24,0%</u> , 2024: ei kyselyä
Toimenpide 2.2 Lasten ja nuorten tunne- ja itsesäätelytaitojen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja koulutoimessa		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus Koulutoimi	<p>Oppilashuollon tukipalvelujen saatavuus</p> <p>2021: Tsemppari 5 pv/vko (60%), Psykkari 2,5pv/vk (50%), Kuraattori 2,5pv/vk (50%), Psykologi 1pv/vko, Koulukoutsi 3 pv/vko (60%). Psykososiaalisen ja neuropsykiatrisen tuen osalta resurssit eivät ole riittävät. Psykologien kohdalla resurssipulaa, jota ei ole ostopalveluillakaan saatu paikattua.</p> <p>2022: Loppuvuodesta ei toteutunut koulupsykologipalvelujen osalta</p> <p>2023: Koulupsykologin palvelujen järjestämisvastuu siirtynyt hyvinvointialueelle. Opiskeluhoollon palveluissa muutoksia ja vaihteita.</p> <p>2024: Koko vuoden ajan puutteita koululääkäripalveluissa. Muut oppilashuollon palvelut toimineet lakisääteisesti.</p> <p>Koulukuraattorin työpanoksen määrä viikossa. Jaettuna 100 oppilaalla</p> <p>2021: ei tietoa</p> <p>2022: 2,5 pv/viikossa, 400 oppilasta</p> <p>2023: 2,5 pv/viikossa, 361 oppilasta</p> <p>2024: 2,5 pv/viikossa, 357 oppilasta</p> <p>Vähintään 16 tuntia viikossa työskentelevien opettajien lukumäärä</p> <p>2021: <u>33 kpl</u>, 2022: <u>33kpl</u>, 2023: <u>33kpl</u>, 2024: <u>33 kpl</u></p> <p>Kohdennetun nuorisotyön ryhmätoiminta koulun kanssa</p> <p>2021: Kohdennetun nuorisotyön ryhmät tytöille ja pojille</p> <p>2022: Keväällä oli ryhmä</p> <p>2023: ei ole ollut</p> <p>2024: Keväällä oli ryhmä</p>

Toimenpide 2.3 Oppimispolun turvaaminen (koulupudokkuuden ennaltaehkäiseminen), koulutyöntekijän työpanoksen suuntaaminen perusopetuksessa erityisesti 6.–9. luokkalaisiin		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17 - 24-vuotiaita vastaavan ikäisestä väestöstä, %: 2021: 0 kpl peruskoulunsa päättäneistä 2022: <u>7,4%</u> , 2023: <u>ei tietoa</u> , 2024: <u>ei tietoa</u>
Toimenpide 2.4 Toisen asteen opiskelijoiden tukeminen tutkinnon saavuttamiseen		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	Etsivän nuorisotyön resursointi 2021: <u>40%</u> , 2022: <u>40%</u> , 2023: <u>40%</u> , 2024: <u>40%</u> Oppilashuollon tukipalvelujen saatavuus: 2021: On tukihenkilöstö ja erityisopettaja 2022: Loppuvuodesta ei toteutunut koulupsykologipalvelujen osalta 2023: Koulupsykologin palvelujen järjestämisvastuu siirtynyt hyvinvointialueelle. Opiskeluhoollon palveluissa muutoksia ja vajeita. 2024: Opiskeluhoollon palvelut toimineet lakisääteisesti lukuun ottamatta koululääkäripalveluja.
Toimenpide 2.5 Nuorten päihteiden käytön ehkäiseminen, mielekkään tekemisen mahdollistaminen		
Sivistyslautakunta	Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2021: <u>6,3</u> , 2022: <u>ei tietoa</u> , 2023: <u>ei tietoa</u> , 2024: <u>ei tietoa</u> Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1 ja 2. luokan oppilaista 2021: <u>ei tietoa</u> , 2022: <u>ei tietoa</u> , 2023: <u>ei tietoa</u> , 2024: <u>ei tietoa</u> Mielekkään tekemisen mittaaminen: asukaskysely, harrastekysely, kouluterveyskysely 2021: ei tietoa 2022: kouluterveyskysely 2022: Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa 97 %

		2023: 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-) 96,2 %. Muiden ikäryhmien osalta ei tietoa. 2024: ei kyselyä
Toimenpide 2.6 Kunnan työllistämistoiminnan jatkaminen ja kehittäminen		
Kunnanhallitus	Työllistäminen	<p>Työttömät, % työvoimasta 2021: <u>12,3%</u>, 2022: <u>10,0%</u>, 2023: <u>10,5%</u>, 2024: <u>10,7%</u></p> <p>Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta 2021: <u>3,6%</u>, 2022: <u>3,0%</u>, 2023: <u>2,2%</u>, 2024: <u>3,0%</u></p> <p>Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta 2021: <u>10,5%</u>, 2022: <u>7,5%</u>, 2023: <u>10,0%</u>, 2024: <u>12,4%</u></p> <p>Työttömien aktivointiaste, % 2021: <u>26,7%</u>, 2022: <u>31,9%</u>, 2023: <u>29,9%</u>, 2024: <u>24,6%</u></p> <p>Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64- vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä 2021: <u>13,2%</u>, 2022: <u>12,5%</u>, 2023: <u>13,0%</u>, 2024: <u>ei tietoa</u></p> <p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64- vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä 2021: <u>1,2%</u>, 2022: <u>1,5%</u>, 2023: <u>1,0%</u>, 2024: <u>ei tietoa</u></p>
Toimenpide 2.7 Työikäisten päihteiden käytön ehkäiseminen, mielekkään tekemisen mahdollistaminen		
Sivistyslautakunta	<p>Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori</p> <p>Seurakunta</p> <p>Järjestöt ja yhdistykset</p>	<p>Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20–64-vuotiaat 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u></p> <p>Alkoholia liikaa käyttävien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u></p> <p>Mielekkään tekemisen mittaaminen: asukaskysely, harrastekysely 2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u></p>

Toimenpide 2.8 Ikäihmisten päihteiden käytön ehkäiseminen, eläkkeelle siirtymisen tuki, mielekkään tekemisen mahdollistaminen		
Sivistyslautakunta Vanhus- ja vammaisneuvosto	Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	<p>Eläkeläisillä maksuton kuntosalin käyttö sekä Rutakolla että Sukevalla. 2021, 2022, 2023 ja 2024 toteutui kaikkina vuosina.</p> <p>Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet vastaavan ikäisestä väestöstä, % 2021: <u>11,6%</u>, 2022: <u>10,6%</u>, 2023: <u>10,7%</u>, 2024: <u>ei tietoa</u></p> <p>Päihdesairauksien vuodeosastohoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäisistä 2021: <u>2,2%</u>, 2022: <u>1,5%</u>, 2023: <u>5,1%</u> 2024: <u>ei tietoa</u></p> <p>Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä 2021: <u>351,1%</u>, 2022: <u>345,8%</u>, 2023: <u>241,3%</u>, 2024: <u>ei tietoa</u></p>
Toimenpide 2.9 Terveiden edistäminen		
Sivistyslautakunta	Nuoriso- ja liikuntatoimi Kansalaisopisto Kulttuuritoimi Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	<p>Uimakouluun osallistuneiden ja liikuntatapahtumien määrä 2021: uimakoulu 12 osallistunutta, liikuntatapahtumia 6 2022: ei uimakouluun osallistuneita, liikuntatapahtumia 24 2023: uimakoulu 9 osallistunutta, liikuntatapahtumia 13 2024: uimakoulu 22 osallistunutta, liikuntatapahtumia 3</p> <p>Kansalaisopiston liikuntaryhmien määrää ja osallistujat 2021: 61 ryhmää, 685 osallistujaa (brutto) 2022: 72 kurssia, 351 eri osallistujaa 2023: 66 kurssia, netto-osallistujat 373, yhteensä 5 724 osallistumiskertaa 2024: 62 kurssia, netto-osallistujat 346, yhteensä 5 477 osallistumiskertaa</p> <p>Eläkeläisten uimahallireissujen osallistujat ja kerrat: 2021: 8 kertaa, 71 osallistujaa 2022: kevät 4 kertaa, osallistujia 52, syksy 4 kertaa</p>

		<p>2023: 9 kertaa, osallistujia yhteensä noin 250 henkilöä</p> <p>2024: 10 kertaa, osallistujia yhteensä noin 250 henkilöä</p> <p>Kulttuurin hyvinvointivaikutukset; musiikki ja liikunta</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u> (haasteellinen mitata)</p>
Tavoite 3. Kuntalaisten omaehtoinen harrastaminen ja osallisuus		
Toimenpide 3.1 Kirjasto, kansalaisopisto ja musiikkiopisto		
Sivistyslautakunta	Kansalaisopisto Kirjasto Kulttuuritoimi	<p>Kansalaisopiston toimintaan osallistuvien määrä</p> <p>2021: Netto-opiskelijamäärä 759</p> <p>2022: Netto-opiskelijamäärä 841, josta 149 koululaisten maksuttomiin harrastuskerhoihin osallistuneita</p> <p>2023: Netto-opiskelijat 804, joista 136 koululaisten maksuttomiin harrastuskerhoihin osallistuneita</p> <p>2024: Netto-opiskelijat 788, joista 138 koululaisten maksuttomiin harrastuskerhoihin osallistuneita</p> <p>Kansalaisopiston ja Ylä-Savon musiikkiopistoon osallistuneet lapset ja nuoret sekä lasten ja nuorten kulttuuritoiminnan määrä</p> <p>2021: ei tietoa</p> <p>2022: Harrastamisen Suomen mallin kerhot ja kansalaisopiston toimintaan osallistuneet 0–29-vuotiaat, 276 eri osallistujaa</p> <p>2023: netto-osallistujat 226</p> <p>2024: 0–29-vuotiaat, netto-osallistujat 226, lasten ja nuorten kulttuuritapahtumat 12 kpl</p> <p>Ylä-Savon musiikkiopistoon osallistuneet lapset ja nuoret</p> <p>2021: <u>17</u>, 2022: <u>10</u>, 2023: <u>17</u>, 2024: <u>17</u></p> <p>Kirjastopalvelujen saatavuus, pääkirjasto ja lähikirjasto</p> <p>2021: asiakaspalvelu 3 368 tuntia, omatoimikirjasto 5 830 tuntia</p> <p>2022: Aukiolotunteja 9 316 (asiakaspalveluaikaa 3 364 t, omatoimiaikaa 5 952 t)</p>

		<p>2023: Aukiolotunteja 9 647 (asiakaspalveluaika 3 348 t, omatoimiaika 6 299 t)</p> <p>2024: Aukiolotunteja 9 298 (asiakaspalveluaika 3 255 t, omatoimiaika 6 043 t)</p> <p>Kirjastokäyntien määrä</p> <p>2021: <u>36 951</u>, 2022: <u>36 000</u>, 2023: <u>37 900</u>, 2024: <u>40 238</u></p> <p>Näyttelyiden määrä (Kirjasto ja Ruukintupa)</p> <p>2021: <u>14</u>, 2022: <u>11</u>, 2023: <u>17</u>, 2024: <u>15</u></p>
Toimenpide 3.2 Nuorisotilat		
Sivistyslautakunta	Nuorisotoimi	<p>Nuorisotilojen kävijämäärät ja avoinna olokerrat</p> <p>2021: keskimäärin 17 kävijää/ilta/Sonkajärvi, keskimäärin 8 kävijää /ilta/Sukeva. Tilat avoinna Sonkajärvellä 54 ja Sukevalla 31 kertaa.</p> <p>2022: Keskimäärin 15 kävijää/ ilta. Tilat avoinna Sonkajärvellä 75 ja Sukevalla 36 kertaa.</p> <p>2023: Keskimäärin 15 kävijää/ ilta. Tilat avoinna Sonkajärvellä 80 ja Sukevalla 40 kertaa.</p> <p>2024: Keskimäärin 15 kävijää/ ilta/ Sonkajärvi ja 12/kävijää/Sukeva. Tilat avoinna Sonkajärvellä 73 ja Sukevalla 39 kertaa.</p>
Toimenpide 3.3 Ikäihmiset		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	<p>Vireyttä Vanhuuteen toteutuminen (vertaistoimijat)</p> <p>2021: Ikäihmisten kohtaamispaikan pilotointi Perheentalon yhteydessä, kävijöitä 2-4 hlöä/ kerta. Vertaisohjaajan musiikkiliikunta 1krt/ vko liikuntahallilla.</p> <p>2022: Yksi ryhmä kokoontui viikoittain, lisäksi eläkeliitolla oma ryhmä Sonkajärvellä ja Sukevalla</p> <p>2023: Yksi ryhmä kokoontui viikoittain, lisäksi Eläkeliitolla oma ryhmä Sonkajärvellä ja Sukevalla.</p> <p>2024: Yksi ryhmä vertaisohjaajan ryhmä kokoontui viikoittain, lisäksi Eläkeliitolla omat ryhmät Sonkajärvellä ja Sukevalla.</p>

		<p>Eläkeläisten matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet</p> <p>2021: Eläkeläisjärjestöillä liikuntahallissa maksuton vuoro 3krt / vko. Ystävätoiminnassa 23 vapaaehtoista, joista 13 myös henkilökohtaisena ystävänä. Laitosystävien määrä 17, ystävät järjestivät 14 virkistyskäyntitilaisuutta vanhusten palveluasumisen yksiköissä ja Tuulikanteleessa. Omaishoitajat kokoontuivat Kaspe- rissa 5 kertaa, omaishoitajia ryhmässä 9-10.</p> <p>2022: Aamutulet 18 kertaa</p> <p>2023: Aamutulet 10 kertaa</p> <p>2024: Aamutulet 11 kertaa, eläkeläisjärjestöillä maksuton vuoro liikuntahalliin 3krt / vko ja liikuntasaliin 1krt/vko.</p>
Toimenpide 3.4 Yhteisistä asioista päättäminen ja asioiden ideointi		
<p>Sivistyslautakunta</p> <p>Kunnanhallitus</p> <p>Kunnanvaltuusto</p>		<p>Kokoontumisten määrä</p> <p>Vanhus- ja vammaisneuvosto</p> <p>2021: <u>4</u>, 2022: <u>4</u>, 2023: <u>4</u>, 2024: <u>4</u></p> <p>Nuorisovaltuusto</p> <p>2021: <u>5</u>, 2022: <u>4</u>, 2023: <u>8</u>, joista päätösvaltaisia <u>3</u>, 2024: <u>6</u></p> <p>Kylä- ja yhdistysparlamentti</p> <p>2021: <u>3</u>, 2022: <u>2</u>, 2023: <u>4</u>, 2024: <u>4</u></p>
Toimenpide 3.5 Liikuntahaasteet (esim. hiihtohaaste, pyöräilyhaaste)		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	<p>Haasteiden määrä tai luettelo mitä ne ovat olleet</p> <p>2021: kävelykilometrihaaste, Rutakon raitin tehtävät, joulun liikuntahaaste</p> <p>2022: luontoliikuntahaaste</p> <p>2023: kesäliikuntahaaste ja talviliikuntahaaste</p> <p>2024: kesäliikuntahaaste ja talviliikuntahaaste</p>

Toimenpide 3.6 Eri liikuntamuotojen kokeiluun kannustaminen: liikuntavälineitä lainaan kirjastolta (esim. maastopyörä, SUP-lauta, sukset, lumikengät, sähköpyörä)		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi Nuorisovaltuusto	Lainattavien tavaroiden määrä / lainaukset 2021: luistimet/kypärät, lumikengät, pilkkivälineet, tennismailat, frisbeekiekot, frisbeegolfkorit, perheiden sisäliikunta välinekaappi käytössä perhevuoroilla 2022: Lumikenkiä 10 paria, lasten lumikenkiä 12 paria, liukulumikenkiä 2 paria, tennismailoja 2 kpl, frisbeegolfkiekkoja, frisbeegolfkoreja, sauvakävelysauvoja, SUP-lautoja 3kpl, kelluntaliivejä, rollaattoreja 11 kpl, pyöräpotkureita 11kpl. Jäähallilla luistimia ja kypäriä. 2023: Lumikenkiä 10 paria, lasten lumikenkiä 12 paria, liukulumikengät 5 paria, tennismailoja 4 kpl, frisbeegolfkiekkoja, frisbeegolfkoreja, sauvakävelysauvoja, SUP-lautoja 5 kpl, kelluntaliivejä, rollaattoreja 11 kpl, pyöräpotkureita 11kpl. Jäähallilla luistimia ja kypäriä. 2024: samat kuin aiemmin ja lisäksi pickleball-mailat (8 kpl) ja pallot sekä IPK:n jääkiekko-otteluihin 2 kpl kausikortteja
Toimenpide: 3.7 Liikkumisen ja liikunnan tukeminen		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi Nuorisovaltuusto Koulutoimi Varhaiskasvatus HyTe-työryhmä	Koulun oppilaita aktivoidaan koulumatkaliikuntaan 2021: Aktiivisuutta tuetaan järjestämällä turvalliset säilytystilat kulkuvälineille. 2022: Oppilaista 62 % kuljetusoppilaita. Muiden osalta kannustetaan koulumatkaliikuntaan 2023: Oppilaista 70 % kuljetusoppilaita. Muiden osalta kannustetaan koulumatkaliikuntaan 2024: Oppilaista 69 % kuljetusoppilaita. Muiden osalta kannustetaan koulumatkaliikuntaan. Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit:

		<p>2021: Toteutuu alakoulussa. Säännöllinen liikuntakasvatus, erityisesti alakouluiässä.</p> <p>2022: Toteutuu alakoulussa, yläkoulussa välituntitoimintaa</p> <p>2023: Toteutuu alakoulussa, yläkoulussa välituntitoimintaa</p> <p>2024: Toteutuu alakoulussa, yläkoulussa välituntitoimintaa</p> <p>Kuinka usein kunta seuraa lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta</p> <p>2021: ei tietoa</p> <p>2022: ei tietoa</p> <p>2023: Vuosittainen Move-testaus ja kouluterveyskysely</p> <p>2024: Vuosittainen Move-testaus, joka toinen vuosi kouluterveyskysely</p> <p>Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u> 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>kyllä</u></p> <p>Varatut maksuttomat perhevuorot, lukumäärä</p> <p>2021: <u>17</u>, 2022: <u>15</u>, 2023: <u>15</u>, 2024: <u>14</u></p>
<p>Toimenpide 3.8 Urheilu- ja liikuntaseuroille myönnetään toiminta-avustuksia (esim. välineiden hankintaan)</p>		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	<p>Myönnetyt avustukset, €/v</p> <p>2021: <u>16 200 €</u>, 2022: <u>16 200 €</u>, 2023: <u>16 000 €</u>, 2024: <u>17 000 €</u></p>
<p>Toimenpide 3.9 Yhteistyö liikuntaseurojen ja yhdistysten kanssa</p>		
Sivistyslautakunta	<p>Liikuntatoimi</p> <p>Koulutoimi</p> <p>Kulttuuritoimi</p>	<p>Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen</p> <p>2021: 1 kerta</p> <p>2022: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta</p> <p>2023: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta</p> <p>2024: Samat kuin aiemmin sekä lisäksi kevät- ja syyskaudella urheiluseurojen oma foorumi</p>

		<p>Kunnassa kokoontuu säännöllisesti liikuntaseurojen ja -yhdistysten sekä kunnan yhteinen asiantuntijaelin</p> <p>2021: ei tietoa</p> <p>2022: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta</p> <p>2023: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta</p> <p>2024: Samat kuin aiemmin sekä lisäksi kevät- ja syyskaudella urheiluseurojen oma foorumi</p> <p>Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u></p> <p>Kunnassa on maksuttomia liikuntavaihtoehtoja lapsille ja nuorille</p> <p>2021: ei tietoa</p> <p>2022: Maksuttomat perhevuorot ja 2. asteen opiskelijoiden omien ryhmien vuorot. Lisäksi urheiluseurat järjestävät varustekierrätystä harrastamisen hinnan alentamiseksi.</p> <p>2023: Maksuttomat perhevuorot ja 2. asteen opiskelijoiden omien ryhmien vuorot. Lisäksi urheiluseurat järjestävät varustekierrätystä harrastamisen hinnan alentamiseksi.</p> <p>2024: Samat kuin aiemmin, sekä lisäksi nuorten oma kuntosalivuoro</p>
Toimenpide 3.10 Yleishyödyllisten yhteisöjen avustukset ja hankkeet		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	<p>Myönnetyt avustukset, €/v</p> <p>2021: <u>5900€</u>, 2022: <u>7100€</u>, 2023: <u>8000€</u>, 2024: <u>9300€</u></p>
Toimenpide 3.11 Liikuntapaikkojen käyttö maksutonta / edullista ja houkuttelevaa, mahdollista myös ilman liittymistä seuraan		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	<p>Liikuntapaikkojen käyttömaksut</p> <p>2021:</p> <p><u>kuntosali</u>: eläkeläiset 0€/v, perhekortti 70€/v, alle 20v. 25€/v,</p>

		<p><u>liikuntahalli</u>: vanhus- ja vammaisjärjestöt 0€/v, perhevuorot 0€/v, koko sali 600€/kausi, ½ sali 300€/kausi,</p> <p><u>tatami/koulun sali</u>: kausi 300e,</p> <p><u>jäähalli</u>: alle 18v. joukkueet 24,20€/tunti, yli 18 v. joukkueet 39,30€/tunti, perhevuorot 39,30€/tunti</p> <p>2022: Edellisten vuosien tasolla</p> <p>2023: Edellisten vuosien tasolla</p> <p>2024: Edellisten vuosien tasolla</p>
Toimenpide 3.12 Liikunnan edistäminen ja asiakastytyväisyys		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Liikuntatoimi HyTe-työryhmä Kunnanhallitus Kansalaisopisto Varhaiskasvatus	<p>Kunta tekee liikuntapaikkojen ja - palveluiden käyttäjille asiakaspalautekyselyjä vähintään joka toinen vuosi</p> <p>2021: ei tietoa</p> <p>2022: Kunta kerää jatkuvasti asiakaspalautteita palautevihkolla kuntosalilla</p> <p>2023: Kunta kerää jatkuvasti asiakaspalautteita palautevihkolla kuntosalilla</p> <p>2024: samat kuin aiemmin sekä kunnan virallinen palautekanava</p> <p>Kunnassa on päätetty terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan vastuutahosta</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u></p> <p>Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarvointiin</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u></p> <p>Kunnan viimeksi laadittuun hyvinvointikertomukseen tai muuhun vastaavaan kertomukseen sisältyy kuvaus kuntalaisten liikuntaaktiivisuudesta</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u></p> <p>Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä</p> <p>2021: ei tietoa</p>

		<p>2022: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeessa toiminut poik-kihallinnollinen työryhmä</p> <p>2023: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeessa toiminut poik-kihallinnollinen työryhmä</p> <p>2024: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeessa toiminut poik-kihallinnollinen työryhmä</p>
Toimenpide 3.13 Varhaiskasvatuksen ja koulun ruokailusuositusten viestiminen vanhemmille		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus Koulutoimi	<p>Koulun opetussuunnitelmassa on kuvattu kouluruokailun järjestämisessä tehtävä yhteistyö ruokailusta vastaavan henkilökunnan kanssa</p> <p>2021: Kouluruokatiimi nimetty ja kokoontuu useasti lukuvuoden aikana</p> <p>2022: Kouluruokatiimi kokoontuu vähintään 1 krt/lukukausi</p> <p>2023: Kouluruokatiimi kokoontuu vähintään 1 krt/lukukausi</p> <p>2024: Kouluruokatiimi kokoontuu vähintään 1 krt/lukukausi</p> <p>Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä</p> <p>2021: Noudatetaan</p> <p>2022: Välipala järjestetään päivittäin yläkoulussa. Alakoulussa on järjestetty mahdollisuus oman välipalan nauttimiseen.</p> <p>2023: Välipala järjestetään päivittäin yläkoulussa. Alakoulussa on järjestetty mahdollisuus oman välipalan nauttimiseen.</p> <p>2024: Noudatetaan. Maksuton runsas välipala tarjotaan päivittäin yläkoulussa ja liikuntapäivinä alakoulussa. Alakoulussa on järjestetty mahdollisuus myös oman välipalan nauttimiseen.</p>
Toimenpide 3.14 julkiset venevalkamat ja vesistöreittien hyödyntäminen		
Sivistyslautakunta Tekninen lautakunta	Liikuntatoimi Tekninen toimi	<p>Venevalkamista kartta</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei toteutunut</u>, 2024: <u>ei toteutunut</u></p> <p>Venevalkamien määrä</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei tietoa</u>, 2024: <u>ei tietoa</u></p>

Tavoite 4. Turvallisuus		
Toimenpide 4.1 Kouluturvallisuus ja poissaolot		
<p>Sivistyslautakunta Tekninen lauta- kunta</p>	<p>Koulutoimi Tilapalvelut</p>	<p>Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai menettelytapa koulu- tapaturmien ennaltaehkäisemisestä</p> <p>2021: Jokaisella velvollisuus ilmoittaa turvallisuusriskeistä ja ke- hittämistarpeista.</p> <p>2022: Turvallisuutta edistetään järjestyssäännöillä ja yhteisesti sovituille pelisäännöillä. Henkilökunta on sitoutunut yhteisesti sovituihin käytänteisiin. Jokaisen vastuulla on ilmoittaa havai- tuista turvallisuusriskeistä.</p> <p>2023: Turvallisuutta edistetään järjestyssäännöillä ja yhteisesti sovituille pelisäännöillä. Henkilökunta on sitoutunut yhteisesti sovituihin käytänteisiin. Jokaisen vastuulla on ilmoittaa havai- tuista turvallisuusriskeistä.</p> <p>2024: Turvallisuutta edistetään järjestyssäännöillä ja yhteisesti sovituille pelisäännöillä. Henkilökunta on sitoutunut yhteisesti sovituihin käytänteisiin. Jokaisen vastuulla on ilmoittaa havai- tuista turvallisuusriskeistä.</p> <p>Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä kouluyh- teisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus</p> <p>2021: Työsuojelun työpaikkakäynnit toteutuneet suunnitellussa aikataulussa</p> <p>2022: toteutettu</p> <p>2023: AVI:n työsuojelutarkastuksessa ei havaittu puutteita</p> <p>2024: Pelastusviranomaisen työpaikkakäynti toteutunut</p> <p>Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko kou- lussa</p> <p>2021: Seurataan ja ennaltaehkäisyyn on olemassa toimintamalli</p> <p>2022: Poissaoloja seurataan ja ennaltaehkäistään. Laadittu Läs- näolomalli-toimenpideohjelma poissaolojen ennaltaehkäisemi- seen ja poissaoloihin puuttumiseen.</p>

		<p>2023: Poissaoloja seurataan ja ennaltaehkäistään. Laadittu Läsnaöломalli-toimenpideohjelma poissaolojen ennaltaehkäisemiseen ja poissaoloihin puuttumiseen.</p> <p>2024: Poissaoloja seurataan ja ennaltaehkäistään. Noudatetaan Läsnaöломalli-toimenpideohjelmaa poissaolojen ennaltaehkäisemisessä ja poissaoloihin puuttumisessa.</p>
Toimenpide 4.2 Tehostettu nuorisotyön tiimi		
Sivistyslautakunta	Nuorisotoimi	<p>Perustetaan tehostetun nuorisotyön tiimi</p> <p>2021: perustetaan 2022 aikana</p> <p>2022: suunnitteluvaiheessa Ylä-Savon kuntien kanssa</p> <p>2023: asia on edelleen valmistelussa</p> <p>2024: tehostetun nuorisotyön valmiussuunnitelma on valmistelussa yhdessä seurakunnan nuorisotyön kanssa</p>
Tavoite 5. Kuntajohto		
Toimenpide 5.1 Hyvinvointityön huomioon ottaminen		
<p>Kunnanhallitus</p> <p>Kunnanvaltuusto</p> <p>Tekninen lautakunta</p> <p>Tarkastuslautakunta</p>	<p>Kunnanhallitus</p> <p>Kunnanvaltuusto</p> <p>Tekninen lautakunta</p> <p>Tarkastuslautakunta</p> <p>HyTe-työryhmä</p>	<p>Kunnan investointiohjelmassa otetaan huomioon kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteet</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u></p> <p>Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>kyllä</u> 2024: <u>kyllä</u>, <u>väliarviointiraportissa</u></p> <p>Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei tietoa</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u></p> <p>Kunnassa toimii hallituksen tai valtuuston asettama lapsiparlamentti tai vastaava</p> <p>2021: ei tietoa</p>

		<p>2022: Ei ole toteutunut. Lapsi- ja perheparlamentti on perustettu, mutta se ei ole kunnanhallituksen tai valtuuston asettama</p> <p>2023: Lapsi- ja perheparlamentti on perustettu, mutta se ei ole kunnanhallituksen tai valtuuston asettama. Lapsi- ja perheparlamentti ei kokoontunut kertaakaan vuoden 2023 aikana.</p> <p>2024: Lapsi- ja perheparlamentti on perustettu, mutta se ei ole kunnanhallituksen tai valtuuston asettama. Lapsi- ja perheparlamentti ei kokoontunut kertaakaan vuoden 2024 aikana.</p> <p>Kunnanhallituksessa tai kunnanvaltuustossa on käsitelty paikallista turvallisuussuunnitelmaa ja päätetty toimenpiteistä</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>ei</u>, 2023: <u>ei</u>, 2024: <u>ei</u></p>
Toimenpide 5.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö ja hyvinvointikertomus		
		<p>Kunnassa laaditaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa</p> <p>2021: <u>kyllä</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u></p> <p>Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä</p> <p>2021: <u>kyllä</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u></p> <p>Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja</p> <p>2021: <u>kyllä</u>, 2022: <u>kyllä</u>, 2023: <u>kyllä</u>, 2024: <u>kyllä</u></p> <p>Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista</p> <p>2021: <u>ei tietoa</u>, 2022: <u>Kyllä, hyvinvointiraportissa</u>, 2023: <u>Kyllä, hyvinvointiraportissa</u>, 2024: <u>Kyllä, hyvinvointikertomuksessa</u></p>

Arviointia vuosista 2021-2024

Varhaiskasvatuksessa henkilöstö tukee lapsiperheiden hyvinvointia vastaamalla yksilöllisesti perheiden tarpeisiin esimerkiksi päivittäisillä keskusteluilla lapsen kasvatuksesta ja siihen liittyvistä haasteista sekä tarjoamalla vanhemmille tietoa kasvatuksesta muun muassa teemotetuilla vanhempainilloilla. Varhaiskasvatuksessa tehdyn asiakaskyselyn mukaan varhaiskasvatuksen laatuun ollaan tyytyväisiä, sillä vuosina 2022-2024 keskiarvot kyselyssä ovat olleet 4,15-4,7 välillä arvosanan viisi ollessa paras.

Lapsiperheiden jaksamisen tukemiseksi on käytössä Yhdessä aika-monitoimijainen yhteistyömalli yhteistyössä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa. Yhdessä aika -yhteistyömalli on tarkoitettu perheen tueksi hyvin varhaisessa vaiheessa ja tavoitteena on pysähtyä pohtimaan moniammatillisesti perheen kanssa yhdessä keinoja perheen tilanteen helpottamiseksi.

Liikkuva varhaiskasvatus- ohjelman myötä on kehitetty varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria liikuntamyönteisemmäksi sekä kannustettu perheitä yhteiseen liikkumiseen. Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen myötä on hankittu liikuntavälineitä sekä varhaiskasvatusyksiköihin että kuntalaisille lainattaviksi ja yhteisesti käytettäväksi.

Perheentalo- toimintaa toteutettiin tiiviissä yhteistyössä kunnan eri toimijoiden, järjestöjen/seurojen ja Pohjois- Savon hyvinvointialueen kanssa. Perheentalon toiminnan sisällössä huomioidaan kävijöiden toiveita.

Sonkajärven yhtenäiskoulussa kasvattaja-ohjaajan ja koulu yhteistyöntekijän rooli on merkittävä oppilaiden kouluun kiinnittymisen tukemisessa, kiusaamisen vastaisessa työssä ja yleisessä kouluviihtyvyydessä. Yläkoululaisten sekä lukiolaisten jaksamista tuetaan tarjoamalla maksuton välipala.

Vanhempien kasvatusvastuuta tuetaan tarjoamalla esimerkiksi ajankohtaisia teemoja käsitteleviä vanhempainiltoja, muun muassa vuoden 2024 syksyllä järjestettiin päihdeaiheinen vanhempainilta. Lisäksi perheiden arjen sujumista tuetaan yhtenäiskoululla toimivien aamu- ja iltapäiväkerhojen pitkällä toiminta-ajoilla (klo 6.15-17.00).

Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestämistä kuuluville oppilashuollon palveluiden tason säilyttämiseen on kiinnitettävä jatkossakin huomiota. Esimerkiksi vuonna 2024

koululääkäripalveluissa on ollut puutteita koko vuoden ajan. Kouluissa on edelleen kehitettävä kiusaamisen vastaista työtä, jotta oppilailla on turvalliset edellytykset opiskeluun jatkosakin.

Sukevalla liikuntatilojen käyttö ja omaehtoisen harrastamisen sekä liikkumisen mahdollisuudet on linjattu samankaltaisiksi kuin Sonkajärven taajamassa, sillä Sukevalla tarjotaan esimerkiksi kuntosalin käyttö eläkeläisille maksuttomana sekä perheille maksuttomia perhevuo-roja liikuntasaliin. Kunta on järjestänyt vuonna 2024 maksutonta kuntosaliohjausta kuntalaisille Sonkajärven sekä Sukevan kuntosaleilla ja ohjaajina on ollut liikunta-alan ammattilaisia.

Sonkajärvellä työttömyysprosentti, työttömien määrä työvoimasta, on ollut vuosina 2022-2024 alle 11 %:a, joten siinä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Nuorisotyöttömien (18-24 -vuotiaat) määrä työvoimasta on kasvanut tasaisesti vuosina 2022-2024 noin kahdella ja puolella prosentilla vuosittain.

Kansalaisopiston, kirjaston ja kulttuuritoimen toiminta, tarjottavat palvelut sekä osallistujamäärät ovat pysyneet vuosittain laajoina. Esimerkiksi Sonkajärvellä sekä Sukevalla kirjastoissa on tarjottu aukiolotunteja, asiakaspalveluaikaa sekä omatoimikirjasto-aikaa koronapandemian jälkeisenä aikana vuosina 2022-2024 vuosittain yhtä paljon. Lukemista edistävien tapahtumien (satutuokiot, kirjailijavierailut ym.) ja niihin osallistuneiden määrä kasvoi merkittävästi vuonna 2024, johon vaikutti muun muassa kirjamessutapahtuma, joka järjestettiin Sonkajärven kirjastolla.

Järjestöjen ja yhdistysten toiminta Sonkajärvellä on erittäin aktiivista kuntalaisten parhaaksi. Järjestöt tekevät yhteistyötä keskenään sekä kunnan kanssa useilla eri sektoreilla. Sonkajärvellä ja Sukevalla yhdistykset järjestävät muun muassa liikuntavuoroja, liikuntatapahtumia, retkiä ja muita tapahtumia. Lisäksi järjestöillä on toimintaa yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi kaiken ikäisille. Esimerkiksi Kaiken kansan ruokailujen järjestäminen toteutetaan usean toimijan voimin Sonkajärvellä ja Sukevalla ja niihin osallistujia on ollut keskimäärin 100 henkilöä jokaisella kerralla. Kaiken kansan ruokailu on tarkoitettu kaikille kuntalaisille ja siihen osallistumiseksi ei tarvitse esimerkiksi olla järjestöjen jäsen. Kaiken kansan ruokailuissa on mukana eri vierailijoita ja se on sosiaalinen tapahtuma, jossa voi tavata muita ihmisiä.

Kuntalaisten osallistamisella sekä vaikuttamismahdollisuuksien tarjoamisella on ollut hyviä tuloksia muun muassa osallistuvan budjetoinnin -prosessissa, jossa kaikki kuntalaisten

esittämät ajatukset ja ideat on otettu huomioon ja käsitelty niille kuuluvissa toimielimissä. Lisäksi hyvinvointikyselyissä tulleet vastaukset ja palautteet ovat edenneet kunnan eri toimialoille.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, ehkäisevällä sekä ennakkoivalla työllä, voidaan vähentää raskaiden ja korjaavien palveluiden tarvetta. Hyvinvointisuunnitelmassa ja vuosittaisissa hyvinvointiraporteissa esitettyjen toimenpiteiden toteutumisen seuranta sekä edistämistä voisi kehittää esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden vahvemmalla esillä tuomisella kunnan talousarviossa. Hyvinvointiraporteissa sekä hyvinvointisuunnitelmassa on hyvä huomioida tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esittämät havainnot.

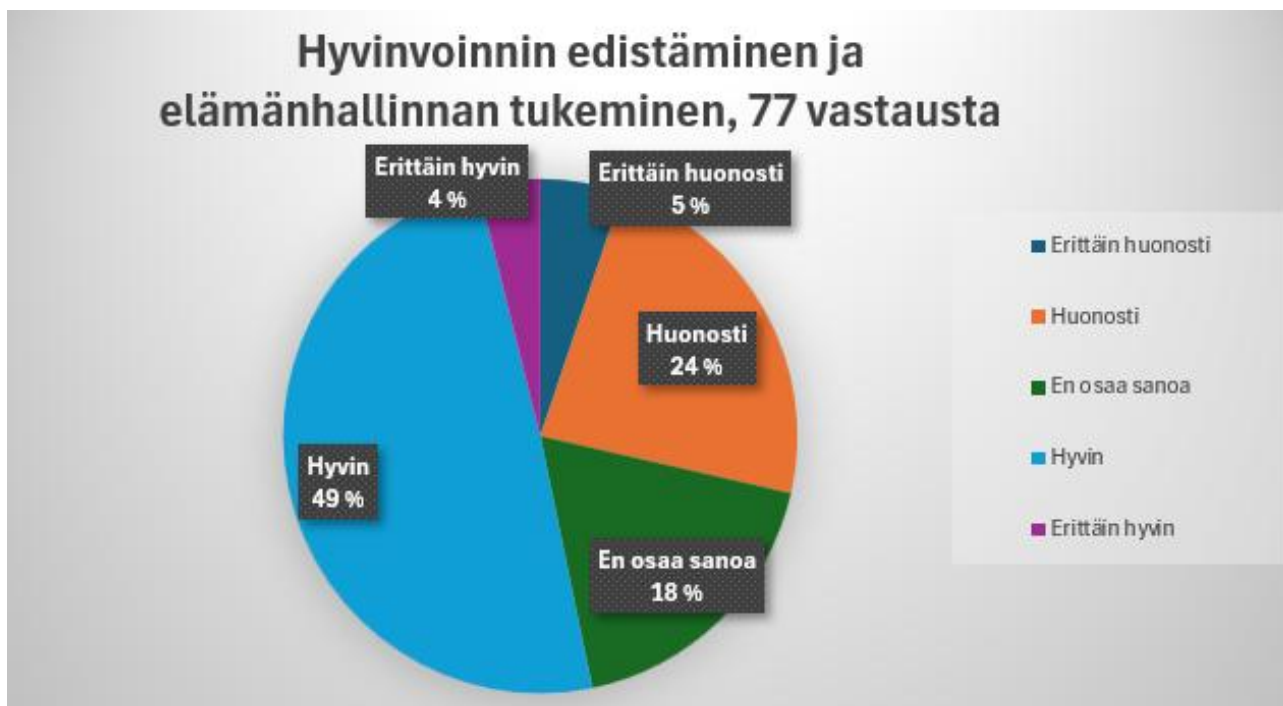
Hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2026-2029 tehtäessä mittaristojen/indikaattorien päivittäminen ajan tasaisiksi ja kunnan toimintaa palveleviksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta on tarpeellista. Riittävän tarkat ja sopivat indikaattorit kuntalaisten hyvinvoinnin seuraamiseksi auttavat ohjaamaan kunnan resursseja ja seuraamaan kunnan toiminnan vaikutuksia. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma parhaimmillaan auttaa kunnan päättäjiä työssään muun muassa antamalla yhteisesti määritellyt ja hyväksytyt tavoitteet hyvinvoinnin edistämiseksi, tarjoamalla päätöksille perusteluja sekä tukemalla toiminnan arviointia kuntalaisten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Hyvinvointikysely

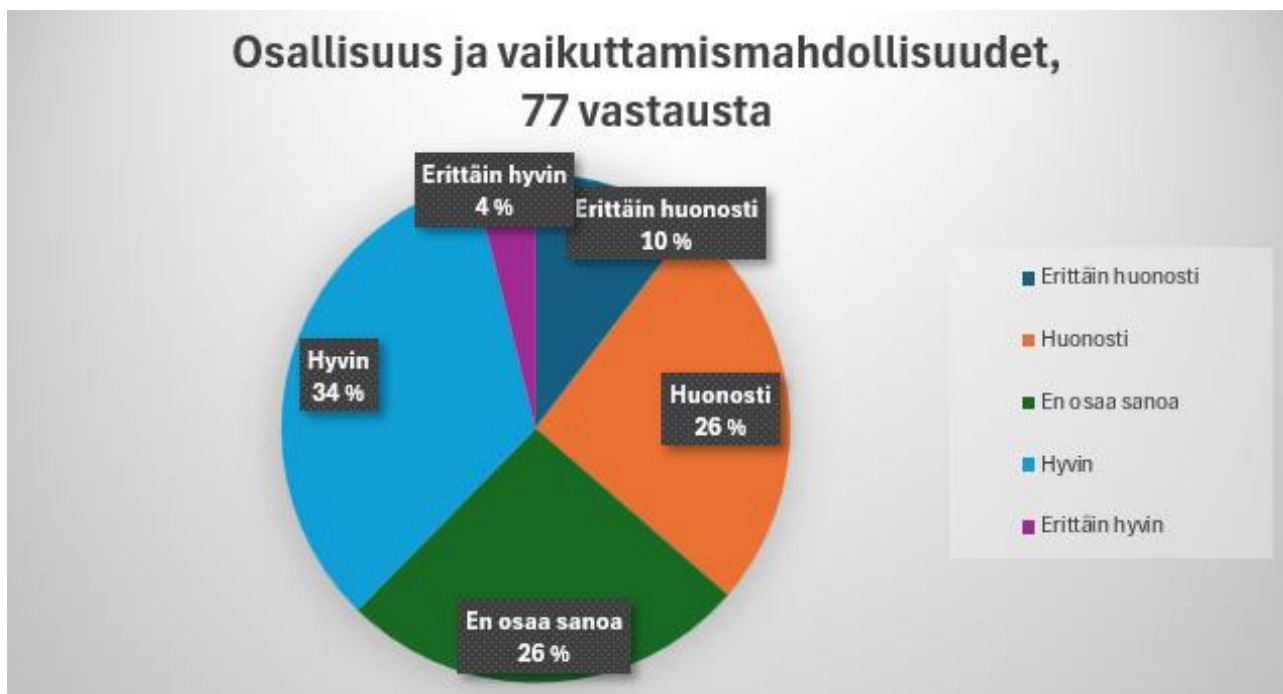
Vuoden 2025 hyvinvointikysely järjestettiin kuntalaisille sekä paperisena että sähköisenä ajalla 1.4.-13.4.2025. Paperisena vastauksia kerättiin kunnan asiointipisteillä sekä kirjastoilla, Pysäkki ry:n Sonkajärven toimipisteellä sekä Sonkajärven Mielenterveyskerho ry:n toimipiste Arjen Askeleessa. Hyvinvointikyselyssä keskityttiin kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen omalta osaltaan ja kuntalaiset vastasivat siihen nimettömästi. Vastauksia tuli yhteensä 77, joista 39 vastausta sähköisesti ja 38 vastausta paperisena. Kyselyyn vastanneiden määrässä huomioitavaa on osallisuuden ja vaikuttamisen näkökulmasta, että vastauksia saatiin reilusti enemmän kuin vuonna 2023, jolloin vastauksia oli saatu yhteensä 12 kpl ja lisäksi koottu palaute Arjen Askeleen asiakkailta.

Hyvinvointikyselyssä oli ilmoitettu vastaajille, että vastaukset kirjataan hyvinvointikertomukseen. Vastauksia ei tullut niin suurta määrää, että niitä olisi aiheellista tiivistää tai muokata, joten vastaukset on raportoitu täysin muokkaamattomina poikkeuksena yksittäiseen tunnistettavaan henkilöön kohdistuvan palautteen osalta. Suora raportointi kuntalaisten itse kirjoittamista ajatuksista kunnan hyvinvointityöstä tuovat avoimuutta palautteenantoon sekä varmistaa sen, ettei vastauksen alkuperäinen tarkoitus muutu tulkintavirheiden vuoksi. Vastauksia hyödynnetään hyvinvointisuunnitelman laadinnassa sekä kunnan eri toimialojen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa sekä kehittämisessä.

Hyvinvointikyselyyn vastanneet arvioivat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kuuluvien asioiden toteutuvan Sonkajärven kunnassa viidestä eri vastausvaihtoehdosta seuraavalla tavalla:

Kuvio 1. Vastaajien kokemus hyvinvoinnin edistämisen ja elämänhallinnan tukemisen toteutumisesta Sonkajärvellä

Kuvio 2. Vastaajien kokemus osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta Sonkajärvellä

Kuvio 3. Vastaajien kokemus omaehtoisen harrastamisen toteutumisesta Sonkajärvellä

Kuvio 4. Vastaajien kokemus turvallisuuden ja saavutettavuuden toteutumisesta Sonkajärvellä

Avoimeen kohtaan kuntalaiset olivat perustelleet yllä olevia asioita:

Tavallista kuntalaista ei kuunnella ollenkaan. Esimerkkinä tuulivoiman pakkorakentaminen vastustamisesta huolimatta.
Kunta tekee kuntalaisten selän takana päätöksiä jotka vaikuttaa suuresti täällä asumiseen kielteisesti.
Hyvinvoinnin edistämistä vähentää alueelle kaavaillut tuulivoimalat.
Vaikuttamismahdollisuudet hyvät. Liikuntamahdollisuudet erinomaiset. Varhaiskasvatus ja koulu toimivat hienosti. Luotettavat johtavat viranhaltijat ja koko henkilökunta. Kiitos!
Yksi onnellisen elämän perusedellytys on turvallinen ympäristö. Sonkajärven kunta aiheuttaa tällä hetkellä turvattomuuden tunnetta, epätietoisuutta ja ahdistusta oman kodin ja sen ympäristön elinmahdollisuuksista sallimalla tuulivoimarakentamisen asutuksen lähelle.
Ensihoidon yksikkö tullaan kevään aikana siirtämään lisälmeen vahvuuteen, joten kylällä ei ole kuin ensivaste. Ensivaste kykenee vain maallikkotason toimintaan joten tästä tulee iso turvallisuuspuute.
Olen nyt kuukauden asunut sukevalla ja asiat lutviutunu hyvin
Enemmän kuntalaisiltoja ja tiedottamista.
En ole tarvinnut, joten en osaa sanoa . Eikä ole tullut puheeksi kenenkään kanssa.
Meillä on aivan huippu terveyskeskus ja mahtava henkilökunta, josta aina saa apua tarvittaessa.
Meillä on aivan huippu terveyskeskus ja mahtava henkilökunta, josta aina saa apua tarvittaessa.
Asumme pienessä maalaiskunnassa ja joka yleensä haluaa jollekin toiselle pahaa haluaa isomman kohteen kuin pieni maalaiskylä. Mutta tämä ei tarkoita etteikö turvallisuudesta tarvitse olla huolissaan/pitää huolta.
Täällä asuu niin paljon juoppoja ja narkkareita ettei tämä mikään lintukoto ole
Kolmannella sektorilla myös iso rooli.
Ambulanssin tulo kestää!! 🚑
Ei ole kokemusta.
Kunnassa ei tehdä riittävästi ehkäisevää päihdetyötä. Nuoris- ja liikuntatoimen työntekijällä on liikaa työtä. Ei yksi ihminen repeä kaikkeen!
Palvelut huonontuneet. Kaikki on menneet nettiin
En itse käytä Sonkajärven palveluja muuta kuin verikokeessa käyn
Sonkajärvellä ei ole oikein toimivaa julkista liikennettä
väestön suojelu
todella hyvä!
En käytä palveluita mutta kehtää pankki palvelutta
Lääkäriin ei pääse jonot. Hammashoitoon 3kk jono. hammaslääkäri? 1v

Harrastusmahdollisuuksia on vähän
Harrastusmahdollisuuksia on vähän, ja nekin harvat ovat kylänpinnassa. Kauempana asuvilla ei ole mahdollisuutta harrastaa.
Harrastusmahdollisuuksia ei ole niin paljoa, mutta omaehtoiset harrastamiset on ihan kunnossa. Hyvinvoinnin edistämistä voisi edistää ja levittää tietoisuutta siitä.
Vaikuttamismahdollisuuksista en osaa sanoa, koska en itse ole kovin aktiivinen vaikuttaja.

Lisäksi hyvinvointikyselyssä oli kolme avointa kysymystä, joissa vastaajat olivat tuoneet esille seuraavia asioita:

Kysymys: Millä tavalla tai missä asioissa Sonkajärven kunta on mielestäsi onnistunut edistämään sinun tai läheistesi hyvinvointia? Vastaukset:

Liikuntapalvelut ovat hyvät ja edulliset.
Ei missään
On löytynyt töitä ja tukea työhyvinvointiin, harrastusmahdollisuudet ovat monipuoliset, terveydenhuolto toimii toistaiseksi hyvin
Turvallisuus, yhteisöllisyys ja kaikki
Kuntosali, ilmaiset perhevuoerot liikuntahalliin
Ei missään
Kotisairaanhoidon on toiminut hyvällä tasolla. Vanhusten laitospaikat ovat kuitenkin kiven alla ja jossain vaiheessa kotisairaanhoidonkin raja tulee vastaan.
Liikuntapalvelut toimivat pieneksi kunnaksi hyvin.
Työllisyys asiat asuminen harrastusmahdollisuudet
Kansalaisopiston toiminta ja kirjasto
Kansalaisopiston piirit ja punttisali käytössä. Lisäksi talvisin hyvät hiihtomahdollisuudet hyvin hoidettuine latuineen. Luistelemaankin pääsee. Kaikkea on
Olen vielä aktiivinen ja osaan hakea apua ja neuvoja tarvittaessa, joita myös uutena kuntalaisena saanut.
Olen vielä aktiivinen ja osaan hakea apua ja neuvoja tarvittaessa, joita myös uutena kuntalaisena saanut.
Lähiliikuntapaikat ovat huippukuntoisia, samoin kunnassa on paljon aktiivista seuratoimintaa, jota kunta tukee myös taloudellisesti. Koen pystyväni vaikuttamaan kunnan asioiden hoitoon valtuutettujen kautta.
Ulkoilu, esim hiihtoladut jäällä. Suuret kiitokset.
Ulkoilumaastot
Edullinen kuntosalimahdollisuus
Ei ole
Kuntosalia on kehitetty, ja ihmiset ovat löytäneet sinne. Liikuntasalivuoroja on tarjolla hyvin myös.
Kansalaisopiston järjestämät harrastusmahdollisuudet. Kirjastopalvelut. Liikuntahalli ja kuntosali mahdollisuus.
Erittäin hyvät harrastusmahdollisuudet, kirjasto ja kansalaisopisto. Edullista/ilmaista harrastaa.
Minä olen tyytyväinen varhaiskasvatukseen ja kouluun henkilökunta ++
Järjestämällä liikuntapiiriä!!
En osaa sanoa
ArjenAskel hyvä paikka jossa apua saa...
Eukonkannot ja uudet asiat kylällä piristävät. Sukevalle voisi järjestää jotain tapahtumia enemmän.
Eukonkannot pitää kylää elossa.

Se on onnistunut pitämään paikat viihtyisempinä esim. uusien hankkeiden avulla. Eukonkannot lisää yhteisöllisyyttä ja aktiivista tekemistä.
Resursseja on ja on hyvä että tällaista järjestetään sitä tarvitseville ihmisille
En osaa sanoa
mun mielestä se on tosi hyvä! hyvä idea!
Liikuntapaikat
Terveys on kunnossa, ku on hyvä terveystalo
Sonkajärven mielenterveyskerho Ry, palvelut, luonto
en tiiä kyllä. Ehkä liikuntapalvelut
kansalaisopisto, ArjenAskel, liikuntaharrastukset hyvät
Liikunnasta pitävänä, mahdollisuudet hyvät. Luonnonläheisyys
Sonkajärven mielenterveyskerho ry, ArjenAskel, kirjaston palvelut, hyvät liikuntamahdollisuudet
Kuntosali, Arjen Askel
Apu on erittäin lähellä
Paljon monenlaisia tapahtumia, jotka tukevat kuntalaisten hyvinvointia
liikuntapaikat
Kirjasto on hyvä, ihan hyvä ollut, tavoitavuus hyvä. Asuntotilanne hyvä. Hyvät liikuntamahdollisuus, ArjenAskeleeseen käynnit.
Kasperin ja nuorison valtuuston toiminta hyvä. Arjen Askel hyvä. Liikuntapalvelut hyvät.
Arjen Askel
Kuntosalia kunnostamalla
Uusi terveystalo ainakin!
Hyvät harrastusmahdollisuudet ja mahdollisuus monipuoliseen liikuntaan.
Rauhallinen, turvallinen ja hyvät koulut
ArjenAskel
Liikuntahalli on
Tarjoamalla hyvät harrastus, liikuntamahdollisuudet. Luonto lähellä. Terveyspalvelut aika hyvät. Rauhallisuus, turvallisuus.
Ei hyvin
Erittäin heikosti
en osaa sanoa
Ei mitenkään!
Aika hyvät harrastusmahdollisuudet, jos vain itse pystyy lähtemään niihin.

Kysymys: Millä tavalla tai missä asioissa Sonkajärven kunta on mielestäsi epäonnistunut edistämään sinun tai läheistesi hyvinvointia? Vastaukset:

Tuulivoimalat.
Eläkeläisille ilmainen kuntosali hyvä
Hammashuolto on toivotonta
En osaa sanoa
Säästöt ja piittaamattomuus
Sallimalla rauhallisen maaseudun elinympäristön muuttamisen tuuliteollisuusalueeksi kunta hyväksyy myös samalla yksityiseen omaisuuteen kohdistuvan vaikutuksen. Se on rahallista ja henkistä vaikutusta. Kunnan tuulivoiman kiinteistöverot otetaan yksityisen ihmisen selkänahasta. Joudumme myymään kotimme ja senkin alihintaan.
Tuulivoimastrategian puute. Perheellemme aiheutuu mahdottoman paljon stressiä kun lähiympäristömme ollaan tulevaisuudessa tuhoamassa tuulivoimainfralla. Hankkeita on pieneen kuntaan liikaa!! Asiassa olisi vedettävä jarrua ja tehtävä kuntakohtainen strategia. Ei voi olla niin että jokainen hanke hyväksytään. Äly hoi älä jätä. Liika on liikaa.
Hiihtolatujen kunnossapito heikentynyt esim jääladut varsinkin viikonloppuisin.
No nyt ei kyllä tähän tule mitään mieleen.
Osallisuus tuulivoimarakentamisessa. On kulunut 3 vuotta, jolloin perhettämme on uhannut tuulivoiman rakentaminen kotimme välittömään läheisyyteen. Olen viestittänyt hätäämme kuntaan sekä päättäjille - ketään ei kiinnosta. Osallisuus näennäisesti toteutetaan, mutta samalla päätökset ajetaan maaliin asukkaiden vastustuksesta huolimatta.
Terveys ja hyvinvointi palvelut heikot, hyvinvointialueella.
Lapsen kuuleminen koulussa, opettajat välttelevät mm tuki asioiden kirjaamista ja tuen myöntämistä.
Sivistystoimi päätti uusilla vuorohoito linjauksilla huonontaa yhä erityistätukea tarvitsevien lasten perheiden tilannetta.
Tiedottaminen on huonoa täällä kunnassa.
Tuulivoiman voimakas harkinta kuntamme.
Lisää edullisia/ilmaisia mahdollisuuksia perheiden yhteiseen liikkumiseen tai tekemisiin. Esim kirjastosta lainattavat suunnistusrastikassit
Vuosia kestävät tuulivoimasuunnitelmat .
Perusmaksut käyttövesi+jätevesi!!
En osaa sanoa
Palvelut päin honkia
en osaa sanoa
Lääkäripalvelut huonot, supistetaan kaikkia palveluja

Ei perehdytä tarpeeksi ihmisten hyvinvointiin
En osaa sanoa.
tori, vaatekaupa
tori puuttuu, palveluasuntoja lisää
Vähän harrastusmahdollisuuksia nuorille
Julkinen liikenne
Teollisuudessa
Ässän ja kunnantalon tontit tyhjinä. ArjenAskeleen toiminta kärsinyt.
Liikenne hyvä talvella, kesällä huono. Paliliikennettä useammin. Tieverkosto huonoa.
Monet palvelut siirtyvät lisälmeen, päätöksenteko on melko kirkonkylä keskeistä, eikä taajaman ulkopuolella asuvia huomioida yhtä hyvin.
Harvoin on auki mitään terveystalveluja
Huonot sivutiet, huonot julkiset yhteydet
Kulkuyhteydet huonot. Linja-autot ei kulje lisälmeen.
Julkinen liikenne huono. Tieverkosto huono paikoitellen.
Liian vähän palveluja, vaate ja kenkäkauppa
Koululaitoksessa olisi parantamisen varaa!
Joka paikassa kulkuyhteydet huonot
Terveystalvelut hammashoito retuperällä. Tiet huonoja syrjäkylillä, jos on tekohampaat niin tippuvat auton lattialle niin huonosti tiet hoidettu.
Se on myös tosi hyvä!
Terveystalvelut. Muut palvelut.
En osaa sanoa. Ei kai mitenkään.
Terveystakeskuksen ajat usein venyy jopa tunneilla.
Terveystakeskuksessa aivan liian vähän hoitajia ja [REDACTED] Varatulle ajallekin pääsee harvoin ajallaan. Vanhusten hoitoa tulisi tehostaa.
Terveystakeskuksella on aina ajat myöhässä.
Pitkäaikais työttömien ja yli 50v työllistäminen.

Kysymys: Millaisia tavoitteita, painopisteitä tai kehitettävää Sonkajärven kunnan tulisi ottaa huomioon hyvinvointisuunnitelman laadinnassa vuosille 2026-2029 liittyen terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseen? Vastaukset:

Oma lääkäri kunnalle joka paikalla ma-pe
Koirapuisto.
Terveyspalvelut säilytettävä Sonkajärvi, yli 65 vuotiaalle jonkinlainen ilmainen terveystarkastus ja infoo enempi liikunnannasta
Pitäkää kynsin hampain kiinni omasta lääkäristä, laboratorion ja toimivasta terveyskeskuksesta. Yrittäkää parantaa hammaslääkäriin pääsyä ja lyhentämään jonoja. Suun terveys on tärkeää. Ikäihmisille ja huonosti liikkuville palveluja kotiin.
Koululaisten hyvinvointi tärkeä. Ikäntyneiden tukeminen yhdessä eri järjestöjen kanssa. Hyvinvoinnin edistäminen hyvinvointialueen kanssa toimii.
Vanhukset sairaat
Ympäristölupa kaikille tuulivoimaloille.
Enemmän panostusta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Ohjattua liikuntaa kaikenikäisille ympäri vuoden ja ensilumenlatu käyttökuntoon.
Vanhusten sosiaaliset mahdollisuudet päästä ikäistensä seuraan. Esim. päiväkeskukset ja leirit.
Meille ikäihmisille +70 oma neuvola johon kutsutaan. Kartoitetaan myös mahdolliset avuntarpeen kotikäynneet ja virikkeitä lisää myös kotiin.
Meille ikäihmisille +70 oma neuvola johon kutsutaan. Kartoitetaan myös mahdolliset avuntarpeen kotikäynneet ja virikkeitä lisää myös kotiin.
Tuulivoimarakentaminen ei saa vaarantaa kenenkään turvallisuudentunnetta. Tähän liittyy mm. näkymät asumisesta Sonkajärvellä - voiko täällä asua turvallisesti luonnonrauhassa vai ajetaanko hankkeet läpi välittämättä ihmisistä.
Turvallisuus, lääkäri/terveyspalvelut saataville, Lapset ja nuoret Työntekijöiden tasavertaisuus,
Varmistaa että koulumme ja päiväkodit ovat pienille turvallisia paikkoja ja opetus laadukasta. Pitämällä huolta että kuntouttava ja ennalta ehkäisevään työhön ja kuntoutukseen kuten Pysäkki ja Arjen Askeleen toimintaa tuetaan, sillä ennalta ehkäisy on halvempaa kuin esimerkiksi psykiatrian osastohoito.
Seniorit, joita kunnassa paljon
Vanhukset omaishoitajat
Voisiko jonkinlainen avantosauna tulla tänne? Lisäisi yhteisöllisyyttä, saunavuoroja voisi olla muutamana päivänä viikossa talvella. Joillekin iäkkäämmille tämä voisi tuoda mahdollisuuksia kohdata ihmisiä. Saunaa voisi olla mahdollista myös vuokrata työhyvinvointiin tai kaveriporukalle. Lisäksi lapsiperheille voisi olla jokin liikunnallinen tapahtuma, uudella urheilukentällä ehkäpä?
Pitäisi kohdella kaikkia asukkaita tasapuolisesti mm. tuulivoimarakentamisessa.
Huomioida ja tukea kolmatta sektoria terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä.
Liikunta paikkoja lisää. Myös koulussa enempi kiusaamista puheeksi

Terveyskeskus ja laboratorio pitäis saada säilytettyä kylällä!
Paluu entiseen kaikki olisi kunnan alueella. Eikä isoja alueita. Maaseudut jätetään muutenkin kaiken ulkopuolelle.
Ehkäisevä päihdetyö. Kokoaikainen liikunnanohjaaja tms.
Yli 60v terveys/lääkäri tarkistus ja työkyvyn kartoitus
Terveyskeskukseen enemmän selkeyttä ja enemmän hoitajia.
Terveyskeskukselle enemmän osaavia työntekijöitä ja vanhuksille virikkeitä.
Kannattaa panostaa terveydenhuoltoon ja huomioida nuoret että vanhukset hankkeissa
En osaa sanoa.
Päästä hammaspalveluihin ja lääkärin palvelut
En tiedä 😊
Hammashoito aikuisille kuntoon
Huomioitaisiin paremmin nuoria, saatat kysyä, että miksi? No että meidän kunnan nuorillakin olisi hyvä olla
Terveyskeskuksen täällä tulee olla tärkeä prioriteetti jatkossakin!
Terveyspalveluja enemmän
Taistella lisälmen yöpäivystyksen lopettamista vastaan jos vielä mahdollista. Matalan kynnyksen liikuntaryhmiä.
Uimahalli puuttuu.
Paljon terveysasioita
Pitäkää kiinni hyvinvointipalveluista
Lääkäreitä enemmän. Tiet kuntoon.
Salin laitteiden hankinta ja uusiminen. Nuorten toimien parantaminen esim. Kasperin ja Arjenaskel.
Yksityinen hammashoitaja tai kunnallinen
Sellainen liikenne että kaikilla olisi mahdollisuus käydä kylällä kaupassa.
huomioi enemmän nuoria ja nuoria aikuisia, koska osa ei saa ihan riittävästi huomiota!
Enemmän vapaa-ajan tekemistä nuorille
ehkä lisää harrastusmahdollisuuksia
Ei tule mieleen. Asiat tältä osin melko hyvin.
Mielenterveyteen sairauksiin. ikäihmisten hyvinvointiin ja viihtyvyyteen.
Palvelut paremaksil
en osaa sanoa.
Palvelut paremaksil
Lapset ja vanhukset – heidän hyvinvointia uhkaa hallituksen "tappomeininki".

Hyvinvointikyselyn vastausten perusteella 53 % vastaajista kokee, että Sonkajärvellä hyvinvoinnin edistäminen ja elämänhallinnan tukeminen toteutuu hyvin tai erittäin hyvin ja 29 % vastaajista kokee näiden asioiden toteutuvan huonosti tai erittäin huonosti. Osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen 38 % vastaajista kokee toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin ja 35 % vastaajista kokee näiden asioiden toteutuvan huonosti tai erittäin huonosti.

Kuntalaisten osallisuuden edistämiseksi ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi esimerkiksi täsmällisempi tiedottaminen eri vaikuttamismahdollisuuksista auttaisi ainakin lisäämään tietoa siitä, mitä vaikuttamismahdollisuuksia on jo tällä hetkellä käytettävissä. Lisäksi perusteluissa toivottiin muun muassa kuntalaisiltoja enemmän. Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia voisi edistää lisäämällä etäyhteydellä osallistumisen mahdollisuutta muun muassa kuntalaisiltoihin.

Kyselyyn vastanneista 84 % kokee Sonkajärvellä omaehtoisen harrastamisen toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin ja vain 11 % vastaajista kokee omaehtoisen harrastamisen toteutuvan huonosti. Kukaan vastaajista ei kokenut sen toteutuvan erittäin huonosti. Myöskään kukaan vastaajista ei kokenut, että turvallisuus ja saavutettavuus toteutuisi Sonkajärvellä erittäin huonosti. Vastaajista 21 % kokee, että turvallisuus ja saavutettavuus toteutuu Sonkajärvellä huonosti ja yhteensä 62 % vastaajista vastasi niiden toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin.

Sonkajärven kunnan laaja hyvinvointikertomus

Osa 2:

**Laaja hyvinvointisuunnitelma
vuosille 2026-2029**

Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026-2029

Sonkajärven kunnan laajan hyvinvointikertomuksen kertomusosa vuosilta 2021-2024 on hyväksytty kunnanhallituksessa 12.5.2024 § 116 ja kunnanvaltuustossa 26.5.2025 § 41. Toinen osa eli laaja hyvinvointisuunnitelma 2026-2029 on päätöksenteossa kunnanhallituksessa 18.5.2026 ja kunnanvaltuustossa 8.6.2026.

Hyvinvointisuunnitelmaan on yhdistetty lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi. Lisäksi suunnitelma sisältää osallisuusohjelman sekä ehkäisevän päihdetyön ohjelman. Edellä mainitut ohjelmat ja suunnitelmat on sisällytetty mitattaviin ja arvioitaviin asioihin, joiden toteutumista voidaan seurata vuosittaisissa hyvinvointikertomuksissa sekä kerran valtuustokauden aikana laajassa hyvinvointikertomuksessa.

Lastensuojelulain (610/2022) 12 §:ssä säädetään, että lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää muun muassa tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista, hyvinvoinnista, hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista (876/2022) 5 §:ssä säädetään, että kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi.

Edellä mainittujen asioiden lisäksi kunnan on huolehdittava muun muassa alueensa päihdeolojen seurannasta ja niitä koskevasta tiedotuksesta sekä lisätä ja tukea päihdehaittoja ehkäisevien toimien osaamista kaikissa tehtävissään (laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 549/2022, § 5). Osallisuusohjelman yhtenä tavoitteena on kartoittaa kuntalaisille tarjolla olevat osallisuuden muodot ja osallistumismahdollisuudet sekä kirjata osallisuutta ja osallistumista vahvistavat toimenpiteet.

Sonkajärven kunnan laaja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2026-2029 pohjautuu Sonkajärven kuntastrategiaan 2030 sekä HYTE-kertoimeen. Mitattavissa asioissa tilastoihin perustuvat asiat on valikoitunut muun muassa sen perusteella, mitä lukuja tilastoista saadaan Sonkajärven osalta.

HYTE-kerroin

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. HYTE-kerrointa on hyödynnetty hyvinvointisuunnitelman laadinnassa ottamalla huomioon HYTE-kertoimen toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit sekä tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit.

Prosessi-indikaattoreiden avulla kuvataan nykytilannetta siitä, millaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on. Nämä indikaattorit liittyvät peruskouluun, liikuntaan, kuntajohtoon sekä kulttuuriin. Prosessi-indikaattoreiden tarkoitus on arvioida laajasti kunnan tekemistä johtamisessa, seurannassa ja arvioinnissa, resurssoinnissa sekä kuntalaisten osallisuuden edistämässä käytännön tekemisen tasolla.

Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattoreissa eri ikäryhmät ovat edustettuina, ja jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta. Tavoitteena on, että kunnilla olisi mahdollisuus saada todettavia ja hyviä muutoksia edellä mainituissa asioissa aikaan.

Indikaattoreita kehitetään ja niiden painotuksia tarkistetaan säännöllisesti kansallisten tavoitteiden ja käytettävissä olevan tiedon perusteella. Kertoimen kehittämisestä ja teknisestä laskennasta vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) yhteistyössä Hyvilin, Kuntaliiton, ope- tus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa.

Sonkajärven kuntastrategia 2030

Kuntastrategian visiona on Itsenäisesti vahva kunta Ylä-Savossa ja arvoina avoimuus, yhdenvertaisuus, yhteistyö sekä turvallisuus. Strategian painopisteet ovat hyvinvoinnin Sonkajärvi, elinvoiman Sonkajärvi, yhteistyön Sonkajärvi sekä kestävä kasvun Sonkajärvi. Kuntalaisten hyvinvointiin liittyy kuntastrategian painopisteistä varsinkin ”hyvinvoinnin Sonkajärvi”, jonka

strategisia teemoja ovat ”lapset ja nuoret” sekä ”kunnalliset lähipalvelut ja turvallinen asuinympäristö kaikenikäisille kuntalaisille”.

Ydinviestinä linjataan, että edistämme lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia sekä ylläpidämme ja kehitämme laadukkaita kunnallisia lähipalveluita kaikille ikäryhmille molemmissa taajamissa. Lisäksi luomme edellytykset turvalliselle ja saavutettavalle asuinympäristölle sekä kuntalaisia osallistavalle päätöksenteolle.

Vastuutahot ja organisointi

HyTe-työryhmä

HyTe-työryhmälle (Hyvinvoinnin ja terveyden -työryhmä) kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä mainitut tehtävät, seuranta ja raportointi. Kunnanhallitus on nimennyt päätöksellään 08.09.2025 § 253 HyTe-työryhmään valtuustokaudeksi 2025-2029 hyvinvointikoordinaattorin, yhtenäiskoulun apulaisrehtorin, varhaiskasvatusjohtajan, kirjastotoimenjohtaja/kansalaisopiston rehtorin, nuoriso- ja liikuntasihteerin sekä kolme luottamushenkilöiden edustajaa. Ryhmän puheenjohtajana toimii hyvinvointikoordinaattori. Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita kokouksissaan.

Hyvinvointikoordinaattori

Hyvinvointikoordinaattori koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta ja toimii HyTe-työryhmän puheenjohtajana sekä sihteerinä. Hyvinvointikoordinaattori osallistuu alueellisten verkostojen, kuten hyvinvointikoordinaattorien verkoston, kokouksiin saapuvien kutsujen mukaisesti ja tuo kokouksista tietoa paikallistasolle. Hyvinvointikoordinaattorina toimii kunnan hyvinvointi- ja työllisyyskoordinaattori.

Ehkäisevän päihdetyön koordinointi

Ehkäisevän päihdetyön (EPT) yhdyshenkilö koordinoi kunnan ehkäisevää päihdetyötä. Vastuutoimielin on sivistyslautakunta ja yhdyshenkilönä nuoriso- ja liikuntasihteerin.

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Vanhus- ja vammaisneuvosto on kunnan, viranomaisten, ikäihmisten, vammaisten ja kunnan alueella toimivien eläkeläis- ja vammaisjärjestöjen sekä muiden ikäihmisten ja vammaisten parissa toimivien lakisääteinen yhteistyöelin. Kunta järjestää vanhus- ja vammaisneuvostolle sihteeriresurssin ja osoittaa toimintamäärärahaa. Kunnan viranhaltijat esittelevät kokouksissa toimialansa ajankohtaisia asioita neuvoston pyynnöstä.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on kunnan, viranomaisten, nuorten ja kunnan alueella toimivien nuorisojärjestöjen, nuorisotyön sekä muiden nuorten parissa toimivien lakisääteinen yhteistyöelin.

Nuorisovaltuusto seuraa nuorten näkökulmasta kunnan päätöksentekoa erityisesti heille tarkoitettujen palvelujen, tapahtumien ja muiden etuuksien järjestämiseksi sekä niiden saataavuuden parantamiseksi. Nuorisovaltuusto vaikuttaa myös ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että julkisissa tiloissa otetaan huomioon myös nuorten tarpeet ja toiveet. Nuorisovaltuusto tekee esityksiä ja aloitteita sekä antaa lausuntoja kunnan viranomaisille ja muille tahoille nuoria koskevissa kysymyksissä sekä hoitaa muut nuorisovaltuuston toimialaan kuuluvat ja viranomaisen määräämät tehtävät. Kunnan vastuutahona toimii nuorisovaltuusto ja liikuntasihtööri.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kuntalaisia voidaan kuulla osana päätösasioiden valmistelua ja Sonkajärvellä järjestetään erilaisia kuntalaisiltoja, tiedotus- ja kuulemistilaisuuksia, asiakastytyväisyyskyselyitä, käyttäjäkyselyitä sekä hyvinvointikyselyitä. Lisäksi kunnalle on mahdollista antaa palautetta ja tehdä kuntalaisaloitteita sähköisesti, paperisena, puhelimitse tai asioimalla kunnan asiointipisteillä.

Kunnanvaltuuston kokoukset ovat julkisia kokouksia ja niihin voi osallistua yleisönä kokouspaikalla, mutta lisäksi osallistumisen mahdollisuuksia edistetään sillä, että valtuuston kokoukset esitetään live-lähetystenä kunnan Youtube-kanavalla ja kokoukset ovat myös katsottavissa myöhemmin tallenteena. Kunnanhallituksen kokousten jälkeen kunnan facebook-sivulla julkaistaan lyhyt videokooste kunnanhallituksen kokouksessa käsitellyistä asioista.

Kunnan eri toimialoille voi osoittaa sähköpostia esimerkiksi kunnan kirjaamon kautta ja kunnan viranhaltijoiden sekä luottamushenkilöiden yhteystiedot ovat löydettävissä kunnan verkkosivuilta. Kunnan verkkosivuilta löytyy monipuolisesti tietoa esimerkiksi kunnan strategisista asiakirjoista, taloudesta sekä toimielinten kokouksista. Tietoja saa tarvittaessa myös kunnan asiointipisteiltä. Lisäksi kunnan markkinointi, viestintä ja tiedotus ajankohtaisista asioista voi edistää kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia tarjoamalla mahdollisuuden vuorovaikutteiseen viestintään.

Sonkajärven kunnan toisen taajaman, Sukevan, osalta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on huomioitu muun muassa niin, että kunnassa toimii Sukevan aluelautakunta. Valtuusto on valinnut valtuustokaudelle 2025-2029 Sukevan aluelautakuntaan viisi jäsentä, esittelijäksi teknisen johtajan sekä sihteeriksi hyvinvointi- ja työllisyyskoordinaattorin. Sukevan aluelautakunta on kunnan toimielin, jonka toimintaan on varattu vuosittain määräraha. Vuosittain aluelautakunnalla on 4-5 varsinaista kokousta.

Sonkajärvellä toimii lakisääteisten toimielinten lisäksi kylä- ja yhdistysparlamentti, joka on kunnan, kylien ja kunnan alueella toimivien järjestöjen välinen yhteistyö- ja kehittämisforumi. Kunta järjestää kylä- ja yhdistysparlamentille sihteeriresurssin ja osoittaa

toimintamäärärahaa. Kylä- ja yhdistysparlamentin tehtävänä on osallistua kyliä koskevaan suunnitteluun, tehdä aloitteita ja esityksiä kunnan toimielimille sekä antaa lausuntoja viranomaisille ja muille tahoille. Lisäksi tehtävänä on toteuttaa kylien ja kuntataajamien elinkelpoisuutta, niiden asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia sekä palvelujen säilyttämisen ja luomisen yleisiä edellytyksiä edistäviä toimenpiteitä. Parlamenttiin valitaan kaksi edustajaa jokaisesta kylästä ja järjestöstä, kaksi luottamushenkilöedustajaa kunnasta sekä kaksi kunnan vi-
ranhaltijaa. Kyläparlamentti pitää vuosittain noin neljä varsinaista kokousta.

Sonkajärvellä on perustettu lapsi- ja perheparlamentti vuonna 2022, mutta se ei ole kokoon-
tunut perustamisvuoden jälkeen. Lapsi- ja perheparlamentin toimintaa aloitellaan uudelleen
vuonna 2026.

Kunnanvaltuusto myönsi ensimmäistä kertaa vuodelle 2024 terveyden ja hyvinvoinnin edistä-
misen tulosalueelle määrärahaa käytettäväksi HyTe-työryhmän kunnanhallitukselle esittä-
mällä tavalla. HyTe-työryhmä hyödynsi esityksen valmistelussa osallistuvaa budjetointia,
jossa kuntalaiset pääsevät osallistumaan vahvasti määrärahan käytön suuntaamiseen. Ensin
kuntalaiset ehdottivat määrärahan käytölle eri vaihtoehtoja, ja HyTe-työryhmä valitsi äänes-
tysvaiheeseen selkeät kokonaisuudet ehdotuksista. Äänestysvaiheessa kuntalaiset äänesti-
vät mieluisinta vaihtoehtoa ja kunnanhallitus päätti suunnata määrärahan eniten ääniä saa-
neeseen käyttökohteeseen. Osallistuvaa budjetointia on toteutettu samankaltaisena seura-
vinakin vuosina. Osallistuvan budjetoinnin prosessin eri vaiheet ovat aktivoineet kuntalaisia
erinomaisella tavalla osallistumaan kunnan talouden suunnitteluun, joten jatkossakin tämä
on toimiva ja konkreettinen keino edistää kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdolli-
suuksia.

Tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja arviointitavat

Laajan hyvinvointisuunnitelman tavoitteet vuosille 2026–2029 ovat kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen, kuntalaisten omaehtoisen harrastamisen ja osallisuuden edistäminen, kuntalaisten elämänhallinnan tukeminen ja terveyden edistäminen, kuntalaisten turvallisuuden edistäminen sekä kuntajohto tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä.

Tavoitteet hyvinvointityölle 2026-2029

Tavoitteisiin liittyvät toimenpiteet, vastuutahot sekä arviointitavat on esitetty seuraavassa taulukossa:

Tavoite 1. Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen		
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 1.1.	Arviointitapa/mittari
Varhaiskasvatus	Lasten ja perheiden hyvinvoinnin ja perheiden turvallisuuden tukeminen	<p>Varhaiskasvatuksessa toteutetaan Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaa</p> <p>Varhaiskasvatus järjestää yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden ja seurojen kanssa liikunnallisia tapahtumia</p> <p>Varhaiskasvatuksessa on käytössä Valssi- laadunarviointijärjestelmä</p> <p>Kunta on mukana Yhdessä aika- toimintamallissa</p> <p>Varhaiskasvatushenkilöstö osallistuu täydennyskoulutuksiin</p> <p>Jokaiseen varhaiskasvatusryhmään laaditaan vuosittain ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma</p> <p>Esiopetusryhmään laaditaan ryhmän pedagoginen suunnitelma</p> <p>Varhaiskasvatuksen lapsiryhmissä toteutetaan vuosittain lapsille ikätasoinen kuvallinen kysely lapsen kokemuksellisesta hyvinvoinnista</p>

Kunnan vastuutaho	Toimenpide 1.2.	Arviointitapa/mittari
Koulutoimi	Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen koulutoimessa	Yrityskylätoimintaa järjestetään, osallistujamäärä NYT (nuorten yrittäjyys ja talous) -ohjelman tapahtumiin, kilpailuihin ja kampanjoihin osallistuminen
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 1.3.	Arviointitapa/mittari
Kunnanhallitus / Sonkakoti Oy	Lapsiperheille sopivasta asuntotarjonnasta huolehtiminen	Asunnon saaneet asuntoa hakeneista (%) Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat kaikista lapsiasuntokunnista (%)
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 1.4.	Arviointitapa/mittari
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Lastensuojelun ja lastensuojelun avohuollon asiakasmäärien seuranta	Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0-6- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 7-12- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 13-17- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kunnan vastuutaho	Toimenpide 1.5.	Arviointitapa/mittari
Varhaiskasvatus	Perheentalotoiminnan järjestäminen	Kunta järjestää Perheentalo- toimintaa
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 1.6.	Arviointitapa/mittari
Nuoriso- ja liikuntatoimi Kulttuuritoimi Kansalaisopisto Kirjasto	Lapsille ja nuorille suunnattujen tapahtumien, retkien ja toimintojen järjestäminen	<p>Tapahtumien/retkien (nuorisotoimi) lukumäärä/vuosi</p> <p>Kansalaisopiston toimintaan osallistuneiden lasten ja nuorten määrä/vuosi</p> <p>Lasten ja nuorten kulttuuritoiminnan määrä/vuosi</p> <p>Ylä-Savon musiikkiopistoon osallistuneet lapset ja nuoret/vuosi</p> <p>Kansalaisopiston Harrastamisen Suomen mallin mukaiset kerhot, kerhojen ja niihin osallistuneiden lukumäärä/vuosi</p> <p>Lukemista edistävät tapahtumat (satutuokiot, kirjailijavierailut ym.) ja niihin osallistuneiden määrä/vuosi</p>
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 1.7.	Arviointitapa/mittari
Kansalaisopisto	Digitaitojen neuvonta	Digineuvontaa järjestetään erityisesti ikäihmisille, neuvontatilaisuuksien lukumäärä ja osallistujamäärä

Kunnan vastuutaho	Toimenpide 1.8.	Arviointitapa/mittari
Varhaiskasvatus Koulutoimi Kansalaisopisto Kunnanhallitus	Maahanmuuttajien kotouttaminen	Kunnan varhaiskasvatuksessa käytetään maahanmuuttajaperheille suunnattua aloituskeskustelua, kuvatukea ja tulkkipalveluita Maahanmuuttajalasten kotouttamisessa varhaiskasvatuksen yhteistyö lastenneuvolan kanssa Maahanmuuttajien kotouttaminen yhteistyössä Ylä-Savon kansainvälisyyspalvelujen kanssa Varhaiskasvatukseen / kouluun osallistujamäärä Suomen kielen kurssit ja kielikahvilat, tunnit ja osallistuneiden määrä
Tavoite 2. Kuntalaisten elämänhallinnan tukeminen ja terveyden edistäminen		
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 2.1.	Arviointitapa/mittari
Koulutoimi	Koululaisten elämänhallinnan ja osallisuuden tukeminen	Koulun yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän kokoontumiskerrat lukuvuoden aikana Koulussa on opiskeluhooltoryhmän lisäksi kummioppilas-, tukioppilas- ja tutortoimintaa Koulussa kerätään oppilas- ja huoltajapalautetta

		<p>Oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toiminnan suunnitteluun (esim. järjestyssäännöt, välituntitoiminta, kouluruokailu, ryhmyttämisen toimintatavat, vertaistoiminnan suunnittelu)</p> <p>Koulussa on kirjallinen toimintamalli kodin ja koulun yhteistyön toteuttamiseksi</p> <p>Pitää koulunkäynnistä, % 4. ja 5. luokan oppilaista</p> <p>Pitää koulunkäynnistä, % 8. ja 9. luokan oppilaista</p> <p>Kokee koulu-uupumusta, % 8. ja 9. luokan oppilaista</p>
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 2.2.	Arviointitapa/mittari
Koulutoimi	Koululaisten terveyden edistäminen	<p>Koulussa seurataan suunnitelmallisesti oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia valtakunnallisella Kouluterveyskyselyllä ja muilla mahdollisilla toistuvilla kyselyillä</p> <p>Koulussa seurataan suunnitelmallisesti oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia laajoista terveystarkastuksista kootuilla seurantatilastoilla</p> <p>Koulussa seurataan suunnitelmallisesti oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia MOVE!-testin tuloksista koostetuilla seurantatilastoilla</p> <p>Koulun henkilöstö-/opettajakokouksessa tms. käsitellään TEAviisari-verkkopalvelun perusopetuksen tuloksia</p> <p>Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, 4. ja 5. luokan oppilaista, %</p>

		<p>Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, 8. ja 9. luokan oppilaista, %</p> <p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista</p> <p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista</p>
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 2.3.	Arviointitapa/mittari
Koulutoimi	Lasten ja nuorten tunne- ja itsesäätelytaitojen vahvistaminen koulutoimessa	<p>Koulukuraattorin työpanoksen määrä viikossa / oppilasmäärä</p> <p>Koululääkärin työpanoksen määrä viikossa / oppilasmäärä</p> <p>Koulupsykologin työpanoksen määrä viikossa / oppilasmäärä</p> <p>Kouluterveydenhoitajan työpanoksen määrä viikossa / oppilasmäärä</p> <p>Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai toimintaohje opiskeluhoillon sisällöstä ja palveluista tiedottamisesta vanhemmille/huoltajille</p>
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 2.4.	Arviointitapa/mittari
Koulutoimi	Oppimispolun turvaaminen ja koulupudokkuuden ennaltaehkäiseminen	<p>Koulunkäynninohjaajien lukumäärä ilmoitettuna kokopäiväisinä työntekijöinä</p> <p>Vähintään 16 tuntia viikossa työskentelevien opettajien lukumäärä</p> <p>Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17 - 24-vuotiaita vastaavan ikäisestä väestöstä, %</p>

		Etsivän nuorisotyön resursointi, % Etsivän nuorisotyön asiakasmäärät ja tavoittamisprosentti
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 2.5.	Arviointitapa/mittari
Koulutoimi Ehkäisevän päihdetyön koordinointi	Nuorten päihteiden käytön ehkäiseminen	Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai toimintaohje tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä päihteiden käytön ehkäisemiseksi Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja, % 8. ja 9. luokan oppilaista Ei käytä alkoholia, % 8. ja 9. luokan oppilaista Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista Harrastaa jotakin ainakin kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista Harrastaa jotakin ainakin kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kunnan vastuutaho	Toimenpide 2.6.	Arviointitapa/mittari
Sivistyslautakunta Ehkäisevän päihdetyön koordinointi	Ikäihmisten päihhteiden käytön ehkäiseminen ja hoitajaksojen seuranta	Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet vastaavan ikäisestä väestöstä, % Psykiatrian laitoshoidon hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä Päihdesairauksien vuodeosastohoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 2.7.	Arviointitapa/mittari
Kunnanhallitus Työllistäminen	Kunnan työllisyyden edistäminen	Työttömät, % työvoimasta Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta Työttömien aktivointiaste, % Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64- vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä, % Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64- vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä, %

		Nuorten työllistämistukiin varattu määräraha/toteutunut summa/vuosi Kunnan järjestämien kesätyöpaikkojen lukumäärä
Tavoite 3. Kuntalaisten omaehtoisen harrastamisen ja osallisuuden edistäminen		
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 3.1.	Arviointitapa/mittari
Kansalaisopisto Kirjasto Kulttuuritoimi	Kirjaston ja kansalaisopiston palveluiden sekä kulttuuritoiminnan tarjoaminen	Kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavaa vertaistoimintaa (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa) Kansalaisopiston tarjoamaan opetukseen ja toimintaan osallistuvien määrä Kirjastopalvelujen saatavuus, pääkirjasto ja lähikirjasto, aukiolotunnit Kirjastokäyntien määrä Kokonaislainaus Lasten- ja nuorten kirjastopalvelut, lasten ja nuorten kirjallisuuden lainat Kirjaston järjestämien tapahtumien ja osallistuneiden määrä

		<p>Kulttuuritapahtumat ja muut osallisuutta lisäävät tilaisuudet, kuten yhteislaulutilaisuudet, konsertit, luennot, lukumäärä</p> <p>Näyttelyiden määrä</p> <p>Kulttuuripalveluissa huomioidaan kunnan eri alueiden, kuten kylien asukkaat, esimerkiksi järjestämällä kyydityksiä kulttuuripalveluihin tai viemällä kulttuuripalveluita kunnan eri alueille</p> <p>Kunnassa on käytössä Kaikukortti</p> <p>Kunnassa edistetään kuntalaisten omaehtoista moninaista kulttuuriperinne- ja -perintötoimintaa (ml. kotiseututyö, tapahtumat, perinnejuhlat, ylisukupolvinen toiminta)</p> <p>Kulttuuripalkinto jaetaan vuosittain sonkajärveläiselle yksityiselle henkilölle, yhteisölle tai ryhmälle, joka on omaperäisellä tavalla kehittänyt ja tuonut esille kotipitäjän kulttuuria, rikastuttanut kunnan kulttuurielämää tai ansioitunut kulttuuriperinteen tallentamisessa, ja tehnyt tätä kautta Sonkajärveä tunnetuksi, palkinnon saaja/vuosi</p>
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 3.2.	Arviointitapa/mittari
Nuorisotoimi	Nuorisotilojen ja toiminnan tarjoaminen	<p>Nuorisotilojen kävijämäärät ja aukiolokerrat Sonkajärvi /vuosi</p> <p>Nuorisotilojen kävijämäärät ja aukiolokerrat Sukeva/vuosi</p>

Kunnan vastuutaho	Toimenpide 3.3.	Arviointitapa/mittari
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto	Osallistaminen yhteisistä asioista päättämiseen ja asioiden ideointiin	Vanhus- ja vammaisneuvosto, kokouskerrat/vuosi Nuorisovaltuusto, kokouskerrat/vuosi Kylä- ja yhdistysparlamentti, kokouskerrat/vuosi Lapsi- ja perheparlamentti, kokouskerrat/vuosi Kuntalaisillat, määrä/vuosi Kunnassa toteutetaan osallistuvaa budjetointia, summa/vuosi
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 3.4.	Arviointitapa/mittari
Liikuntatoimi	Ikäihmisten liikkumisen tukeminen	Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikuntaryhmiä ikäihmisille Eläkeläisillä maksuttomasti liikuntatiloja käyttöön Sonkajärvellä ja Sukevalla Eläkeläisten uimahallireissujen kerrat ja osallistujamäärä/vuosi Ikäntyneiden vertaistoiminnan toteutuminen

Kunnan vastuutaho	Toimenpide 3.5.	Arviointitapa/mittari
Liikuntatoimi Kirjasto Koulutoimi Varhaiskasvatus Tekninen lautakunta	Liikkumisen ja liikunnan tukeminen	<p>Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai toimintaohje oppilaiden istumisen vähentämisestä ja fyysisen aktiivisuuden lisäämisestä</p> <p>Koulun oppilaita aktivoidaan koulumatkaliikuntaan</p> <p>Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit</p> <p>Oppilaita on koulutettu liikunnan vertaisohjaajiksi (välituntiliikuttajiksi)</p> <p>Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa on tavoitteet liikkumisen tukemiseksi</p> <p>Kunnassa on voimassa oleva liikuntasuunnitelma, liikunnan kehittämisohjelma tai poikkihallinnollinen liikkumishjelma (joko erillisenä tai osana laajempaa kokonaisuutta)</p> <p>Kunnassa järjestetään liikuntaneuvontaa</p> <p>Varhaiskasvatuksessa toteutetaan Liikkuva varhaiskasvatus- ohjelmaa.</p> <p>Varhaiskasvatus järjestää yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden ja seurojen kanssa liikunnallisia tapahtumia</p> <p>Järjestetyt liikuntahaasteet (esim. hiihtohaaste, pyöräilyhaaste)</p> <p>Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä opiskelun ulkopuolella oleville nuorille</p>

		<p>Kunnalla on lainattavissa maksuttomasti rollaattoreita ja pyöräpotkureita</p> <p>Kirjastoilla on maksuttomia liikuntavälineitä lainattavaksi</p> <p>Jäähallilla on maksuttomia varusteita lainattavaksi</p> <p>Sisäliikuntatiloissa on käytettävissä maksuttomia harrastusvälineitä</p> <p>Uimakouluun osallistuneiden määrä/vuosi</p> <p>Liikuntatapahtumien määrä/vuosi</p>
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 3.6.	Arviointitapa/mittari
<p>Liikuntatoimi</p> <p>Koulutoimi</p> <p>Kulttuuritoimi</p>	<p>Yhteistyö liikuntaseurojen ja yhdistysten kanssa</p>	<p>Kunta myöntää toiminta-avustuksia (esim. välineiden hankintaan) urheilu- ja liikuntaseuroille, €/vuosi</p> <p>Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen</p> <p>Kunnassa kokoontuu säännöllisesti liikuntaseurojen ja -yhdistysten sekä kunnan yhteinen asiantuntijaelin</p> <p>Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille</p> <p>Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä</p>

Kunnan vastuutaho	Toimenpide 3.7.	Arviointitapa/mittari
Liikuntatoimi Sivistyslautakunta	Liikunta-aktiivisuuden edistäminen ja seuranta sekä asiakastyytyväisyyden seuranta	Liikuntapaikkojen käyttömaksut Varatut maksuttomat perhevuorot liikkumistarkoitukseen, Sonkajärvi/Sukeva, lukumäärä Kunta tekee liikuntapaikkojen ja - palveluiden käyttäjille asiakaspalautekyselyjä Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 3.8.	Arviointitapa/mittari
Koulutoimi	Kouluruokailun toteuttaminen	Oppilaat osallistuvat kouluruokailun suunnitteluun/toteuttamiseen/arviointiin Vanhemmat/huoltajat osallistuvat kouluruokailun suunnitteluun/toteuttamiseen/arviointiin

		<p>Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä</p> <p>Lyhyimmän kouluruokailun syömiseen varatun oppilaskohtaisen ajan pituus minuutteina</p> <p>Koulupäivän ensimmäisen lounaan ajankohta</p> <p>Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista</p>
--	--	---

Tavoite 4. Kuntalaisten turvallisuuden edistäminen

Kunnan vastuutaho	Toimenpide 4.1.	Arviointitapa/mittari
Koulutoimi	Kouluturvallisuuden varmistaminen ja koulupoissaolojen seuranta	<p>Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa</p> <p>Koulussa tehdään kurinpitotoimista yhteenveto, jonka avulla suunnitelmallisesti seurataan oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia</p> <p>Koulussa on sovitut toimintatavat kiusaamisen ehkäisemistä ja kiusaamistapausten selvittelyä varten</p> <p>Koulussa seurataan suunnitelmallisesti oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia kirjaamalla ja tilastoimalla kaikki havaitut kiusaamis- ja väkivaltatapaukset</p>

		<p>Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai toimintaohje seksuaalisen häirinnän tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta</p> <p>Koulussa seurataan suunnitelmallisesti oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia kirjaamalla ja tilastoimalla kaikki seksuaalisen häirinnän tapaukset</p> <p>Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai toimintaohje koulutapaturmien ehkäisemisestä</p> <p>Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai toimintaohje ensiavun järjestämisestä ja hoitoonohjauksesta</p> <p>Koulussa seurataan suunnitelmallisesti terveydenhoitajan tai lääkärin hoitoa vaatineiden koulussa tai koulumatkalla tapahtuneiden tapaturmien lukumäärää</p> <p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista</p> <p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista</p> <p>Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista</p> <p>Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista</p>
--	--	---

Kunnan vastuutaho	Toimenpide 4.2.	Arviointitapa/mittari
Nuorisotoimi	Tehostetun nuorisotyön tiimin toiminnan seuranta	Tehostetun nuorisotyön tiimin toiminta/vuosi
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 4.3.	Arviointitapa/mittari
Tekninen lautakunta Koulutoimi	Tilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen	Tilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta huolehditaan, (esim. päiväkodit, koulut, harrastuspaikat) toimenpiteet Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastus on tehty kolmen vuoden sisällä
Tavoite 5. Kuntajohto tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä		
Kunnan vastuutaho	Toimenpide 5.1.	Arviointitapa/mittari
Tarkastuslautakunta Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto	Kunnan strategisten asiakirjojen, suunnitelmien ja ohjelmien laatiminen	Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveys-tavoitteiden toteutuminen Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

<p>Tekninen lautakunta</p> <p>Sivistyslautakunta</p>		<p>Kunnassa laaditaan valtuustokausittain paikallinen turvallisuussuunnitelma</p> <p>Kunta ottaa huomioon toiminnassaan eriarvoisuutta vähentävän kaavoituksen</p> <p>Kunnassa on tehty päätös ja kirjallinen toimintaohje ennakoarvioinnin (EVA) käytöstä kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavien päätösten valmistelussa</p> <p>Kunnan keskeisissä strategisissa asiakirjoissa otetaan huomioon väestörakenteen muutoksiin sopeutuminen</p> <p>Kunnan keskeisissä strategisissa asiakirjoissa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemien suo- jelu</p> <p>Kunnassa on kulttuurihyvinvointisuunnitelma</p> <p>Kunnassa on käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma (esim. perusopetuksen ja/tai varhaiskasvatuksen yhteydessä)</p>
<p>Kunnan vastuutaho</p>	<p>Toimenpide 5.2.</p>	<p>Arviointitapa/mittari</p>
<p>Tarkastuslautakunta</p> <p>Kunnanhallitus</p> <p>Kunnanvaltuusto</p>	<p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön järjestäminen</p>	<p>Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista</p> <p>Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä</p> <p>Kunnassa toimii erikseen nimetty henkilö, jonka työnkuvaan sisältyy järjestöyhteistyön koordinointi</p>

<p>Tekninen lautakunta</p> <p>Sivistyslauta- kunta</p>		<p>Kunnassa toimii hallituksen tai valtuuston asettama lapsiparlamentti tai vastaava</p> <p>Kunnassa järjestetään lasten kyselytunteja hallitukselle, valtuustolle, lautakunnalle ja/tai viranhaltijoille</p> <p>Kuntalaisilla on mahdollisuus osallistua kunnan talouden suunnitteluun</p> <p>Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa verkossa kunnanvaltuuston ja/tai lautakuntapäätösten valmisteluun</p> <p>Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja</p> <p>Kunta myöntää avustuksia yleishyödyllisille yhteisöille ja hankkeille, €/vuosi</p> <p>Kunnassa on nimetty henkilö, joka vastaa kulttuurihyvinvointitoiminnasta</p> <p>Kunta on mukana alueellisessa työryhmässä, jossa käsitellään kulttuurihyvinvointitoimintaa</p> <p>Kulttuurista vastaavalla hallinnonalalla seurataan säännöllisesti kuntalaisten tyytyväisyyttä kulttuuripalveluihin, tulokset esitellään luottamushenkilöille ja johtoryhmälle</p> <p>Kulttuurista vastaavalla hallinnonalalla seurataan säännöllisesti taiteen perusopetukseen osallistuvien alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten määrää, tulokset esitellään luottamushenkilöille ja johtoryhmälle</p>
--	--	--

Lausuntokierrokset

HyTe-työryhmä pyytää lausunnot laajasta hyvinvointisuunnitelmasta 5.5.2026 mennessä sivistyslautakunnalta, tekniseltä lautakunnalta, Sukevan aluelautakunnalta, vanhus- ja vammaisneuvostolta, kylä- ja yhdistysparlamentilta sekä nuorisovaltuustolta. Lausunnot kirjataan hyvinvointisuunnitelmaan. Lausuntojen perusteella HyTe-työryhmä täydentää hyvinvointisuunnitelmaa ja valmistelee sen kunnanhallitukselle toimitettavaksi.

Kuntalaisilta on kysytty vuosien 2025 ja 2026 alussa toteutetuissa hyvinvointikyselyissä ”Milloin tavoitteita, painopisteitä tai kehitettävää Sonkajärven kunnan tulisi ottaa huomioon hyvinvointisuunnitelman laadinnassa vuosille 2026-2029 liittyen terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseen?” Kuntalaisilta saadut kommentit on otettu huomioon hyvinvointisuunnitelman laadinnassa siltä osin, kuin ne liittyvät kunnan tehtäviin kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kuntalaiset voivat jatkossakin esittää ideoitaan ja antaa palautetta yleisestikin asioista kunnalle esimerkiksi kunnan verkkosivun kautta sähköisesti, sähköpostilla, paperisena, puhelimitse tai paikan päällä asioimalla kunnan asiointipisteillä.

Arviointi

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan vuosittaisten hyvinvointikertomusten laatimisen yhteydessä. Laaja hyvinvointikertomus, jossa arvioidaan koko valtuustokauden tavoitteiden toteutumista, laaditaan seuraavan kerran vuonna 2029 ennen valtuustokauden vaihtumista. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteita, toimenpiteitä ja arviointitapoja voi aina tarvittaessa tarkentaa tai muuttaa vastaamaan parhaiten kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä sen seurantaan. Hyvinvointikertomuksissa nostetaan esille mahdolliset tulevat uudet hyvinvointiin liittyvät hankkeet ja projektit, joissa kunta on mukana, ja joita ei ole jo sisällytetty hyvinvointisuunnitelmaan.